

JYVÄSKYLÄN AMMATTIOPISTON TEKNISEN OPPILAITOKSEN LOGISTIIKAN PERUSTUTKINNON OPETUSSUUNNITELMAN PÄIVITYS

Jorma Nieminen

**Kehittämishankeraportti
Marraskuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Nieminen, Jorma	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 56	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Jyväskylän ammattiopiston teknisen oppilaitoksen logistiikan perustutkinnon opetussuunnitelman päivitys		
Koulutusohjelma Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Ammatillinen opettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) Kinnunen Heli		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattiopisto, Tekninen oppilaitos, koulutuspäällikkö Mäkeläinen Tea		
Tiivistelmä <p>Työn tavoitteena oli päivittää Jyväskylän ammattiopiston Teknisen oppilaitoksen logistiikan perustutkinnon opetussuunnitelman osio. Opetushallitus päätti muuttaa 1.8.2007 alkaen logistiikan perustutkinnon opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteita. Aiemmin koulutusohjelmassa oli ainoastaan autonkuljettajan tutkintonimike. Nykyisestä koulutuspalvelujen koulutusohjelmasta voi valmistua joko autonkuljettajaksi, linja-autonkuljettajaksi tai yhdistelmäajoneuvonkuljettajaksi.</p> <p>Kehittämishankkeen pääpaino oli linja-autonkuljettajan ja yhdistelmäajoneuvonkuljettajan opetussuunnitelman laadinta, koska aiemmin ei kyseisiä koulutusohjelmia nuorisoasteella ollut. Kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutus on Euroopan alueella pakollinen 10.9.2008 alkaen kaikille uusille linja-autonkuljettajille ja 10.9.2009 alkaen kaikille uusille raskaan tavaraliikenteen kuorma-autonkuljettajille.</p> <p>Työssä käsitellään ammattiosaamisen näyttöjä opiskelijan, koulutuksen järjestäjän ja työelämän näkökulmasta katsottuna. Näytöt tulivat pakollisiksi syksyllä 2006 aloittaville opiskelijoille. Ammattiosaamisen näytöissä opiskelija osoittaa kuinka hyvin hän on saavuttanut työelämän edellyttämän ammattitaidon, joka perustuu opetussuunnitelman tavoitteisiin.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Opetussuunnitelma, logistiikka, ammattiosaamisen näytöt, oppiminen		
Muut tiedot Liitteenä opetussuunnitelman logistiikan perustutkinnon osio, 36 sivua (Liite 1)		

Author(s) Nieminen, Jorma	Type of Publication Development project report	
	Pages 56	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title The update for the Curriculum of Vocational Qualification in Logistics for Jyväskylä Vocational Institute Technology		
Degree Programme (Vocational Teacher Education/Student Counsellor Education/Special Needs Teacher Education) Jyväskylä University of Applied Sciences, Teacher education College, Vocational teacher education		
Tutor(s) Kinnunen Heli		
Assigned by Jyväskylä Vocational Institute, Technology College		
Abstract <p>The objective of this Project was to upgrade the study programme for the Vocational Qualification in Logistics at the Unit of Technology and Logistics in Jyväskylä Vocational Institute. The National Board of Education has been changing the principles of the study programme and the final thesis for the Vocational Qualification in Logistics, starting 1.8.2007. Before, the study programme only had a degree for driver. Whereas nowadays the students can graduate as a driver, a bus driver or an articulated vehicle driver.</p> <p>The main focus of the development project was to form a curriculum for the bus driver and the articulated vehicle driver programmes, because such programmes were not available for younger students. A vocational training for transportation is compulsory in the EU area from 10.9.2008 for all new bus drivers and from 10.9.2009 for all new heavy cargo transporters</p> <p>The project handles on the proof of professionalism from the students', the academy's and the industry's point of view. These examinations became compulsory for starting students in the fall 2006. The exam shows how a student has achieved the professional ability demanded by the industry, and is based on the objectives of the curriculum.</p>		
Keywords Curriculum, Logistic, Professional Samples, Learning		
Miscellaneous Appendix in the report item Curriculum Vocational Qualification in Logistics, 36 sites (Appendix 1).		

SISÄLLYSLUETTELO

1. KULJETUSALAN TAUSTAA.....	5
2. HANKKEEN TAVOITTEET.....	6
2.1. Kehittämishankkeen taustaa.....	6
3. OPETUSSUUNNITELMAN TEHTÄVÄT.....	8
3.2. Ammatillisen koulutuksen tehtävät ja tavoitteet.....	9
3.3. Opetussuunnitelman laadinta.....	10
4. AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT.....	10
4.4. Ammattiosaamisen näytöt opiskelijan näkökulmasta.....	11
4.5. Ammattiosaamisen näytöt koulutuksen järjestäjän ja opettajan näkökulmasta.....	11
4.6. Ammattiosaamisen näytöt työelämän näkökulmasta.....	12
5. OPPIMINEN.....	12
5.7. Oppimiskäsitykset.....	13
5.7.1. Behavioristinen oppimiskäsitys.....	13
5.7.2. Kognitiivinen oppimiskäsitys.....	14
5.7.3. Humanistinen / kokemuksellinen oppimiskäsitys.....	15
5.7.4. Konstruktivistinen oppimiskäsitys.....	16
6. POHDINTA.....	17
LÄHTEET.....	20

1. KULJETUSALAN TAUSTAA

Tieliikenne on tavara- ja henkilöliikenteen suoritteella mitaten ylivoimaisesti tärkein liikkumismuoto Suomessa. Tieliikenteen osuus henkilöliikenteen suoritteesta on 94 % ja tavarakuljetuksista 66 %. Teollisuus ja kauppa edellyttävät, että raaka-aineiden ja valmiiden tuotteiden kuljetukset ovat tehokkaat. Yhteiskunnan hyvinvointi riippuu ratkaisevasti kuljetusten sujumisesta ja kattavuudesta. Tehtaat pysähtyisivät ja kotitaloudet jäisivät ilman jokapäiväisiä tuotteitaan, jos tavarakuljetukset katkeaisivat. Tavaratonneista 90 % siirretään maanteitse. Suomessa tehdään joka päivä keskimäärin 945.000 linja-automatkaa. Asukaslukuumme siirrettynä se tarkoittaa, että noin 18 % väestöstämme käyttää kerran päivässä linja-autoa. Linja-auto on tärkein joukkoliikennevälineemme.

Liikenne- ja viestintäministeriön teettämän neljännen kansallisen logistiikkaselvityksen mukaan kaupan ja teollisuuden logistiikkakustannukset olivat vuonna 2005 noin 26,4 miljardia euroa. Logistiikkakustannusten osuus yritysten liikevaihdosta on Suomessa 13 %. Maanteiden tavaraliikenteellä on kansantaloudessamme huomattavasti suurempi merkitys kuin muissa EU-maissa. Suomessa kuorma-autoliikenteen kuljetussuorite asukasta kohti on 1,5- 4 kertainen ja bruttokansantuotteeseen suhteutettuna noin 2-kertainen verrattuna muihin EU-maihin. Kauppa ja teollisuus ulkoistavat jatkossa logistisia toimintojaan edelleen. Suomalaiset kuljetus- ja logistiikkayritykset ovat valmiita kehittämään ja tarjoamaan asiakkaiden tarpeisiin yhä uusia lisäarvopalveluja. Autoliikenteen Työnantajanliiton arvion mukaan alan vuotuinen tarve kuljetuskaluston sekä linja-auton kuljettajiksi on lähes 5000 henkilöä. Kuljetusala työllistää edelleen kotimaassa, sillä alan palveluita ei voi siirtää muualle, esimerkiksi Kiinaan. Kuljetusala kasvaa voimakkaasti ja tarjoaa alan ammattilaisille vaihtelevia ja vastuullisia työtehtäviä niin henkilö- kuin tavaraliikenteen kuljetustehtävistä. Erilaiset palvelut ja päivittäistavaroiden kuljetukset vaativat koko ajan ammattitaitoista työvoimaa maan sisäiseen henkilö- ja tavarakuljetukseen. Kuljetusalan ammattilaiset sijoittuvat erilaisiin tehtäviin kuljetusyritysten, kaupan, teollisuuden ja julkisen sektorin palveluksessa. Yhteistä kaikille tehtäville on erilaisten palveluiden tuottaminen. (www.skali.fi/)

2. HANKKEEN TAVOITTEET

Työn tavoitteena oli tehdä Jyväskylän ammattiopiston logistiikan perustutkinnon (linja-autonkuljettaja) koulutusohjelmaan uusi opetussuunnitelma. Suomessa ei ole vielä aiemmin koulutettu nuorisoasteen opiskelijoita linja-autonkuljettajiksi, ja tämän vuoksi opetussuunnitelma laadittiin. Kehittämishanke laajeni myös kattamaan yhdistelmäajoneuvonkuljettajan perustutkinnon opetussuunnitelman. Hankkeessa myös tarkistettiin ammatillisten opintokokonaisuuksien osiot - logistiikan perustaidot ja kuljettaminen. Kyseisten opintokokonaisuuksien opintoviikkomäärät vähenivät viidellä opintoviikolla.

2.1. Kehittämishankkeen taustaa

Opetushallitus on päättänyt muuttaa logistiikan perustutkinnon opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteita 1.8.2007 alkaen toistaiseksi noudatettavaksi.

Opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteita on muutettu neljästä syystä:

1. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003 / 59 / EY lisää raskaan kaluston kuljettajilta vaadittavaa peruskoulutusta. Koulutus on Euroopan alueella pakollinen kaikille uusille linja-autonkuljettajille 10.9.2008 alkaen ja kaikille raskaan tavaraliikenteen kuorma-autonkuljettajille 10.9.2009 alkaen. Koulutus on luvanvaraista ja se on toteutettava lain 273 / 2007 ja asetuksen 640 / 2007 edellyttämällä tavalla. (www.oph.fi)
2. Opetusministeriö on asetuksella 16.6.2005 A 513 / 2005 muuttanut tutkintorakennetta logistiikan perustutkinnon osalta siten, että nykyisessä rakenteessa kuljetuspalvelujen koulutusohjelmasta voi valmistua joko autonkuljettajaksi, linja-autonkuljettajaksi tai yhdistelmäajoneuvonkuljettajaksi. Aiemmin koulutusohjelmassa oli ainoastaan yksi tutkintonimike, autonkuljettaja.
3. Logistiikan perustutkinnon uutena koulutusohjelmana on lentoasemapaalvelujen koulutusohjelma, tutkintonimike lentoasemahuoltaja.

4. Varastopalvelujen koulutusohjelmaan on tehty kolme uutta opintokokonaisuutta, jotka vastaavat paremmin työelämän toimintakokonaisuuksia.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä opetussuunnitelman perusteissa on määrätty.

Koulutuksen järjestäjä, tutkinnon järjestäjä ja tutkintotoimikunta eivät voi jättää noudattamatta tätä määräystä tai poiketa siitä.

Uusien henkilöliikenteen linja-autonkuljettajien on suoritettava kuljetusalan perustason ammattipätevyys 10.9.2008 alkaen. Uusien tavaraliikenteen kuorma-autonkuljettajien on suoritettava perustason ammattipätevyys 10.9.2009 alkaen.

Ammattipätevyyskoulutuksella saavutettu ammattipätevyys säilyy viisi vuotta, jonka jälkeen viiden vuoden välein on suoritettava jatkokoulutus, jotta ammattipätevyys säilyy. Kuljettajilta, joiden ajo-oikeus on alkanut ennen edellä mainittua ajankohtaa ja joilta ei vaadita perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamista edellytetään myös jatkokoulutuksen suorittamista.

Kuljetusalan perustason ammattipätevyyteen liittyvän koulutustason keston tulee olla 280 tuntia. Kunkin kuljettajan on saatava vähintään 20 tuntia henkilökohtaista ajo-opetusta asianomaisen luokan ajoneuvolla. Perustason ammattipätevyyden koskevaan nopeutettuun koulutuksen keston on oltava 140 tuntia. Kunkin kuljettajan on saatava vähintään 10 tuntia henkilökohtaista ajo-opetusta asianomaisen luokan ajoneuvolla.

(www.oph.fi)

3. OPETUSSUUNNITELMAN TEHTÄVÄT

Opetushallitus päättää lakien ja asetusten pohjalta ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman sekä hyväksyy ammatillisiin perustutkintoihin kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot, jotka on laadittu opetussuunnitelman perusteiden pohjalta yhteistyössä työelämän ja oppilaitosten edustajien kanssa. Opetussuunnitelma on keskeinen koulutusta ja opetusta ohjaava julkinen asiakirja, jonka tulee ohjata ja tukea oppilaitosten ja opettajien toimintaa sekä antaa tietoa opiskelijoille ja työelämän edustajille ja muille sidosryhmille koulutuksen tavoitteista ja toteuttamisesta. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on laatia opetussuunnitelma, joka sisältää kaikkia koulutusaloja ja tutkintoja varten yhteisen osan ja tutkinnoittain eriytyvät osat. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia siitä, että opetussuunnitelma pysyy ajan tasalla ja kehittyy jatkuvasti opiskelijoiden tarpeiden ja paikallisen työelämän kehittymisen ja koulutuksen uudistusten linjausten pohjalta. Opetussuunnitelman tulee olla selkeä ja ymmärrettävä sekä helposti päivitettävissä. Sen tulee olla myös elävä ja toimiva. (Hätönen, 2006, 18)

Opetussuunnitelman perusteella muodostuu oppilaitoksen julkinen kuva, jonka vuoksi sillä on tiedottava ja markkinoiva tehtävä. Opetussuunnitelma luo yhteistä organisaatiokulttuuria ja sillä on eheyttävä ja yhdistävä merkitys. Se on myös sisäisen tiedottamisen väline etenkin suurien koulutusten järjestäjille. Hyvin laadittu opetussuunnitelma on työelämälle arvokas tietolähde ja vaikuttamiskanava, joka on apuna toimivien työelämäyhteyksien ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Kun opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä työelämän edustajien kanssa, se auttaa heitä suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan mm. työssäoppimista ja edistää ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamista. On tärkeää, että työpaikoilla ymmärretään koulutusta laajasti, eikä vain omaa ohjausosuutta.

Koulun henkilöstölle opetussuunnitelman laatiminen on toiminnan kehittämisen työväline, jolloin yhdessä pohditaan mm. oman oppilaitoksen arvoperustaa, omia toimintatapoja ja yhteistyökäytäntöjä. Opettajalle opetussuunnitelman tunteminen auttaa jäsentämään ne strategiset linjaukset, joiden toteutuksessa jokaisella opettajalla on merkittävä osuus. Opetussuunnitelman avulla opiskelija pystyy hahmottamaan ne mahdollisuudet, joita on tarjolla opintojen tavoitteiden saavuttamiseksi ja näin hän voi tehdä itsenäisiä valintoja opintojensa suhteen. (Hätönen, 2006, 128)

3.2.Ammatillisen koulutuksen tehtävät ja tavoitteet

Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on

- kohottaa väestön ammatillista osaamista
- kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeita
- edistää työllisyyttä (L 630 / 98, 2 §).

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on

- antaa opiskelijoille ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja
- antaa opiskelijoille valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen
- tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi

(L 630 / 98, 5§)

Koulutuksen tavoitteena on lisäksi

- antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja
- tukea elinikäistä oppimista (L 630 / 98, 5§)

3.3.Opetussuunnitelman laadinta

Jokainen koulutuksen järjestäjä päättää itse, millainen opetussuunnitelma toimii omassa käytössä.

Opetussuunnitelma laaditaan koko tutkinnon suorittamisajalle ja se voi olla osa oppilaitoksen toiminta- ja kehittämissuunnitelmaa. Siinä on linjattu oppilaitoksen toiminta-ajatus, yhteisesti pohditut arvot ja oppimiskäsitys, visiot tulevasta sekä oppilaitoksen omaleimaisuus. Sen tulee olla niin selkeä, että opiskelija kykenee sen pohjalta laatimaan oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa.

Opetussuunnitelmasta selviää opiskelu-, opetus- ja arviointijärjestelyt sekä miten opintokokonaisuuksiin sisältyvät opinnot muodostuvat ja mitkä ovat arviointiperusteet. Opetussuunnitelma tulee laatia sellaiseksi, että sitä voidaan muuntaa joustavasti eri tilanteissa ja eri kohderyhmien tarpeisiin.

Koska opetussuunnitelma on julkinen asiakirja, sen tulee olla kaikkien saatavilla, esim. oppilaitoksen Internet-sivuilla. On varmistettava, että opetussuunnitelma säilyy yhtenäisenä asiakirjana, sillä sitä ei voi muuttaa muuten kuin virallisilla päätöksillä.

4. AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT

Ammattiosaamisen näytöt ovat ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteisessa koulutuksessa osa opiskelija-arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia säätelevät laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksineen (L 630 / 1998, L 479 / 2003, L 601 / 2005, A 811 / 1998, A 603 / 2005) sekä Opetushallituksen määräys (M 32 / 011 / 2005) ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteista.

Ammattiosaamisen näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden ammatillisten opintojen tavoitteissa määritellyn työelämän edellyttämän ammattitaidon. Näytössä käytännön työtehtävät suoritetaan mahdollisimman aidoissa työtilanteissa. Ammattiosaamisen näyttöjen työtilanteet tai työprosessit suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä koulutuksen järjestäjän ja

työelämän kanssa. Ammattiosaamisen näytöt annetaan kaikista ammatillisten opintojen kokonaisuuksista ja ne sijoittuvat koko koulutuksen ajalle.

4.4.Ammattiosaamisen näytöt opiskelijan näkökulmasta

Ammattiosaamisen näytöt edellyttävät henkilökohtaisia opiskelusuunnitelmia, johon opiskelija osallistuu yhdessä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa.

Suunnitteluvaiheeseen osallistuminen selkeyttää opiskelijalle, mitä osaamista näytössä arvioidaan ja millaisin perustein arvioita tehdään.

Näin opiskelijan itsearviointitaidot kehittyvät ja opiskelu tehostuu. On tärkeää, että näyttöjen suunnittelu ja arviointikeskustelut ovat avoimia, silloin ne ehkäisevät ennalta ristiriitatilanteita ja poistavat arviointiin mahdollisesti liittyviä epäselvyyksiä.

Ammattiosaamisen näytöissä käytännön tekeminen pääsee esille, joka monipuolistaa arviointimenetelmiä. Opiskelijan ammatti-identiteettiä vahvistaa alan ammattilaiselta saatu palaute ja työelämän arvioijalle halutaankin näyttää parasta. Työnhakutilanteessa opiskelija voi osoittaa myöhemmin ammattitaitoaan ammattiosaamisen näytöistä saamallaan näyttötodistuksella.

4.5.Ammattiosaamisen näytöt koulutuksen järjestäjän ja opettajan näkökulmasta

Ammattiosaamisen näytöillä saadaan tietoa opiskelijoiden oppimistuloksista ja tämän perusteella voidaan päätellä, onko opetus riittävää sekä myös työelämän tarpeita vastaavaa. Näin koulutuksen järjestäjä saa välineitä itsearviointiin ja mahdollisuuden koulutuksen kehittämiseen. Näytöt vaativat työssäoppimispaikkojen ja oppilaitosten tiivistä yhteistyötä sekä ne edellyttävät koulutuksen järjestäjältä voimavarojen suuntaamista uudentyypiseen opettamiseen ja arviointiin. Ne monipuolistavat opiskelijan arviointia ja arviointimenetelmiä. Ammattiosaamisen näytöt tuovat tavoitteellisuutta ja käytännönläheisyyttä työssäoppimiseen ja muuhun opetukseen sekä auttavat opettajia ylläpitämään ammattitaitoaan.

4.6.Ammattiosaamisen näytöt työelämän näkökulmasta

Tiivis yhteistyö oppilaitosten kanssa lisää mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, millaista ammatillista osaamista työelämään siirtyvillä opiskelijoilla on. On tärkeää, että ammatillisen koulutuksen laatu varmennetaan ja opiskelijoiden ammatillinen osaaminen arvioidaan luotettavasti. Työnantajan on voitava luottaa siihen, että eri oppilaitosten antamat arvosanat osaamisesta ovat vertailukelpoisia. Opetuksessa on otettu käyttöön työelämälähtöisiä ratkaisuja työelämältä saatujen palautteiden pohjalta. Keskusteluissa, joita käydään työelämänedustajien, opettajien ja opiskelijoiden kesken, syntyy ideoita työyhteisön toiminnan kehittämiseksi ja ne innostavat syventämään ja päivittämään työyhteisön omaa osaamista. (www.edu.fi)

5. OPPIMINEN

” Jos annat ihmiselle kalan, hän elää sillä yhden päivän.

Jos opetat hänet kalastamaan, hän elää sillä loppuikänsä.”

- kiinalainen sananlasku-

Oppiminen on vuorovaikutteinen prosessi, jossa oppija muuntaa kokemuksiaan siten, että hänen tiedoissaan, taidoissaan ja asenteissaan tapahtuu pysyviä muutoksia. Oppiminen on aina valikoimista, jäsentämistä, tulkintaa ja uuden tiedon sulauttamista vanhaan tietorakenteeseen. Rauste-von Wright & kumppanien (Rauste-von Wright, von Wright, Soini, 2003, 52) mukaan 1900-luvun alussa ajateltiin tiedon olevan pysyvää ja tasaisesti kumuloituvaa. Tällöin koulun ensisijaisena tehtävänä oli opettaa pysyvää tietoa. Ajan kuluessa kuitenkin niin maailma kuin tietommekin ovat muuttuneet nopeasti. Oppiminen on nykyisen tutkimuksen mukaan paljon monimutkaisempi ja ihmisen elämän kokonaisuuden kannalta keskeisempi prosessi kuin mitä aiemmin on ajateltu.

Tynjälän (Tynjälä, 1999, 19) mukaan oppiminen ei tapahdu tyhjiössä, vaan se on ympäröivään tilanteeseen sekä laajempaan sosiaaliseen kontekstiinsa ja kulttuuriin sidottu ilmiö. Oppiminen on täten osa kulttuuria, ja se tapahtuu kulttuurin tuottamilla välineillä ja sen sanelemin ehdoin. Nykyisin oppiminen nähdään oppijan aktiivisena ja luovana toimintana, jossa olennaista on ajattelu ja osallistuminen yhteisölliseen toimintaan ja tiedonrakenteluun.

Nykyään tiedostetaan, että oppijalle on ennen muuta luotava edellytykset oppia jatkuvasti uutta. Koulutuksen keskeinen tavoite on siis oppimisen taidon oppiminen. Eri oppimisteoriat ja – näkemykset tarkastelevat ja määrittelevät oppimista eri tavalla. Oppiminen on hyvin henkilökohtainen asia. Ihmiset eroavat toisistaan oppijoina, mutta myös sama yksilö oppii erilaisilla erilaisissa oppimistilanteissa. Mitä paremmin ihminen tiedostaa ja tuntee oman tapansa oppia, sitä paremmin hän pystyy toimimaan muuttuvissa tilanteissa. (www.uta.fi)

Engeström (1992, 19) toteaa, että oppiminen on ulkomaailmaa ja omaa toimintaa koskevien kokonaisvaltaisten ja aktiivisten sisäisten mallien muodostamista. Oppiminen on oppijan henkistä toimintaa, joka ei ole pelkkää tiedon vastaanottamista ja varastoimista. Oppija muodostaa selitysmalleja eri ilmiöille rakentamastaan maailmankuvasta. Hän valikoi aina opittavaa ainesta ja tulkitsee sitä. Hän joutuu myös aina suhteuttamaan ja sulauttamaan uuden tiedon toimintaansa ja aikaisempaan tietorakenteeseensa.

5.7.Oppimiskäsitykset

5.7.1. Behavioristinen oppimiskäsitys

Behavioristisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on ulkoisesti säädeltävää käyttäytymisen muuttumista, uusien ärsykereaktiokytkentöjen muodostumista. Ajatuksena on, että kaikki monimutkaisetkin ilmiöt on pilkottavissa pienempiin ja

yksinkertaisempiin osiinsa, jolloin oppiminen etenee alkeellisemmista ja yksinkertaisemmista reaktioista kohti monimutkaisempia toimintoja.(Tynjälä, 1999, 29) Behaviorismin mukaan opetuksen ja oppimisen välillä vallitsee selkeä ja kausaalinen syy- seuraussuhde. Perusajatuksena on, että oppimista voidaan selittää kuten mitä tahansa luonnontieteellistä ilmiötä eli voidaan ottaa huomioon ainoastaan selkeästi havaittavissa olevat tekijät. Opetuksen pyrkimyksenä on tietyn oppiaineksen välittäminen, jolloin itse oppimisprosessiin tai oppijan kykyyn ei juuri kiinnitetä huomiota. Oppijan odotetaan reagoivan opetukseen tietyllä tavalla. Opetuskäytännössä huomio kiinnitetään ulkoiseen käyttäytymiseen ja oppimisen lopputulokseen. Näkemys on, että oikeanlaisen vaikuttamisen ja kontrollin avulla ihminen on mahdollista saada oppimaan lähes mitä tahansa. (Poikela, 1998, 53)

5.7.2. Kognitiivinen oppimiskäsitys

Kognitiivinen oppimiskäsitys ei muodosta yhtenäistä teoriaa. Se sisältää erilaisia suuntauksia ja näkökulmia, jotka selvittävät tapoja hahmottaa ympäröivää maailmaa. Se on yksi vaihtoehtoinen tapa tarkastella tiedon hankkimista ja kognitioprosessia. (Poikela, 1998, 114)

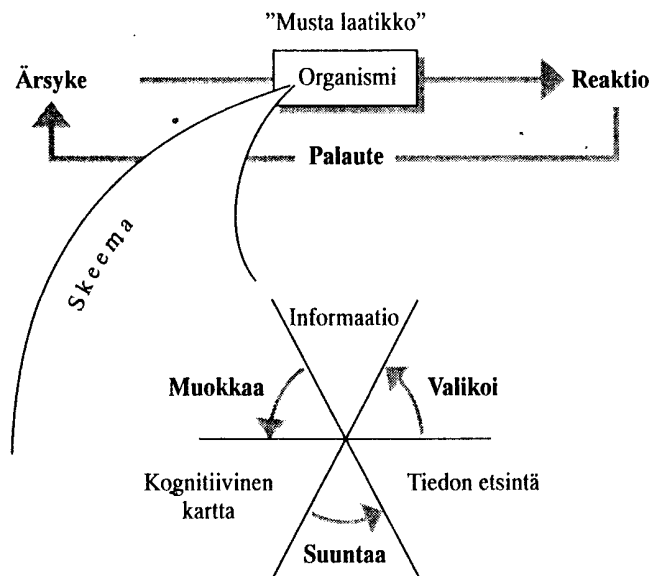
Kognitiivinen psykologia tarkastelee ihmistä informaation käsittelijänä. Oppiminen ei ole sen mukaan erillinen perusprosessi, vaan osa sitä kokonaisprosessia, johon liittyvät mm. havaitseminen, muistaminen, ajattelevinen ja päätöksenteko. (Rauste-von Wright & kumpp., 2003, 51)

Kognitiivisen oppimiskäsityksen perusajatus on, että ihminen oppii uutta liittämällä sen jo olemassa oleviin tietoihin ja taitoihin.(Leppilampi, Piekkari, 1998,6)

Kognitiivisessa oppimisteoriassa yksilö nousee oppimisprosessinsa keskiöön. Järvinen & kumppanit (2000, 85 - 86) kuvaavat Neisserin kognitiivisen kartan mallia, joka on yksilön oppimisen perustana. Neisser puhuu myös skeemoista, jotka suuntaavat havaintojamme. Kartta kuvaa yksilön sen hetkistä tietoa maailmasta ja omista toimintamahdollisuuksistaan ja suuntaa siten yksilön ympäristöönsä kohdistamaa tiedon etsintää. Hyvin jäsentynyt kartta auttaa yksilöä valikoimaan enemmän ja paremmin

samasta informaatiosta kuin toinen, joka kykenee hyödyntämään sitä vajavaisesti.

Huonosti jäsentyneen kartan vuoksi yksilö pystyy käyttämään vain osan tarjolla olevasta tiedosta.

Neisser 1982 skeema: yksilön sisäistä kognitiivinen kartta.

5.7.3. Humanistinen / kokemuksellinen oppimiskäsitys

Humanistinen oppimiskäsitys perustuu humanistiseen psykologiaan, joka painottaa oppimisen vuorovaikutuksellisuutta ja yhteisöllisyyttä yksilöiden välillä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Humanistinen idea uskoo ihmisen kehitykseen, luovuuteen, itseohjautuvuuteen sekä itsenäisyyteen. Perusajatuksena on yksilön motivaation merkitys kaikessa toiminnassa. Ennen kuin voidaan siirtyä toteuttamaan korkeamman tason tarpeita, ensisijaiset perustarpeet - psykologiset, fyysiset ja emotionaaliset tarpeet on tyydytettävä. (Poikela, 2003, 113)

Kokemuksellinen oppiminen on oppijaa monipuolisesti koskettava ja toiminnallisesti aktivoiva prosessi. Siinä käytetään hyväksi eri aistikanavia, tunteita, elämyksiä, mielikuvia ja mielikuvitusta, siis kokemuksia. Oppija on tahtova, sisäisen motivaation voimalla itse itseään ohjaava yksilö, joka on tietoinen ja vastuullinen omista ratkaisuistaan. Hän haluaa itsenäistyä, ohjata omaa oppimistaan, kokeilla itse, saada

vaikutelmia ja voida tehdä itse johtopäätöksiä. Vastuu oppimisesta siirtyy entistä enemmän oppijalle itselleen, mutta se laajenee itsestä myös muihin yhteisön jäseniin, jolloin se muuttuu kollektiiviseksi toiminnaksi. Kokemuksellisen oppiminen nähdään kehämäisinä sykleinä, joiden pituudet vaihtelevat huomattavasti. Se on jatkuvasti kehittyvä ja syvenevä prosessi, jossa oppijan omat tiedot ja taidot ovat ratkaisevassa asemassa. Oppijan oma kokemusmaailma muodostaakin perustan kaikelle oppimiselle. (Leppilampi & Piekkari, 1999, 9-11)

5.7.4. Konstruktivistinen oppimiskäsitys

Konstruktivismiin näkemys on, että tieto on aina yksilön tai yhteisöjen itsensä rakentamaa. Sen mukaan oppiminen ei ole passiivista tiedon vastaanottamista, vaan oppijan aktiivista kognitiivista toimintaa, jossa hän tulkitsee havaintojaan ja uutta tietoa aikaisemman tietonsa ja kokemustensa pohjalta. Näin hän jatkuvasti rakentaa kuvaansa maailmasta ja sen ilmiöistä. (Tynjälä, 1999,37)

Keskeinen ajatus konstruktivismissa on, että yksilö pyrkii aina antamaan merkityksiä niille tapahtumille ja ideoille, jotka nousevat esiin oppimistilanteesta ja näin hänen on mahdollista löytää vaihtoehtoisia tapoja tarkastella kohtaamiaan tilanteita. Tieto ja osaaminen eivät rakennu yksittäisistä tiedon palasista, vaan monimutkaisista yhteyksistä ja verkostoista. Oppijan oma jo entuudestaan olemassa oleva tieto määrittää oppimistilanteeseen reagointia ja oppimisen lopputuloksen. Oppiminen on tietojen prosessoimista, tietorakenteiden muokkaamista ja muistin hallintaa. Oppimisen kannalta on oleellisempaa, miten oppija itse käsittelee opittavaa tietoa, kuin miten opettaja sitä opettaa. (Poikela, 2003, 115-116)

6. POHDINTA

Kehittämishankkeessani olen joutunut pysähtymään opetussuunnitelman äärelle. Olen perehtynyt sen rakenteeseen tarkemmin kuin pelkästään opettajan työn velvoittamana. Kaikki opettajat eivät välttämättä tunne oppiaineensa virallisten opetussuunnitelmien sisältöjä. Hankkeen kautta olen peilannut ja analysoinut opetussuunnitelmaa omaan opettajuuteeni, löytänyt sieltä niin vahvuuksia kuin kehittämisen tarpeitakin. Todellinen löytöretki siis. Opetussuunnitelma heijastaa yhteiskunnan kulloistakin tilaa, sen tarpeita ja myös kasvatusihanteita. Se on virallinen asiakirja, jota opettajan tulee noudattaa. Nykyisin opetussuunnitelmat korostavat yksilöllisyyttä entisajan yhteisöllisyyden sijaan, mutta kyetäänkö kuitenkaan todellisuudessa ottamaan huomioon kunkin opiskelijan tarpeet?

Kolmevuotisen opettajakokemukseni perusteella oma huoleni kohdistuu syrjäytymisriskissä oleviin nuoriin. Kuinka saada kyseiset nuoret pysymään opintojen piirissä, jos motivaatio ei riitä edes aamulla sängystä nousemiseen? Opiskelijoiden erilaisista taustoista ja nuoren omasta kehitysvaiheesta johtuen nuoren ja aikuisen välillä ei välttämättä kommunikointi toimi. Nenäkkäästi käyttäytyvän ja motivoitumattoman tuntuksen nuoren roolin takana saattaa olla kipeitä ja vaikeita asioita nuoren elämässä. Onnistumisen kokemukset jo varhaislapsuudessa kasvattavat lapsen itsetuntoa – jos nuorelta puuttuu näitä kokemuksia, on myöhemmässä vaiheessakaan vaikeaa löytää omanarvontuntoa ja sitä kautta elämänhallintaa.

Myös lakisääteisellä koulutusvelvollisuudella, joka tuli voimaan vuonna 1996, on ollut mielestäni vaikutusta opetusryhmien motivoitumattomien nuorien määrään. Nykyään jokaisen alle 25- vuotiaan ammattikoulutusta vailla olevan nuoren, jolla ei ole työ- tai harjoittelupaikkaa, on hakeuduttava koulutukseen tai työharjoitteluun, jotta ei menetä oikeuttaan työmarkkinatukeen.

Ajatus nuorten huolenpidosta ja koulutuksen saannin turvaamisesta on mielestäni hyvä, mutta käytännössä se voi näyttäytyä myös toisessa valossa ja muuttua pakko-opiskeluksi. Nykynuoren on haettava kolmea opiskelupaikkaa, eikä aina suinkaan käy niin onnellisesti, että nuori saa ensisijaisen opiskelupaikan. Joillakin nuorilla on ainoastaan yksi ammattihaave, jonka opiskeluun olisi riittävästi motivaatiota. Jos nuori kuitenkin

joutuu ottamaan opiskelupaikan vastaan, joka ei vastaa toivetta, ei opiskelu todennäköisesti motivoi nuorta. On syytä pohtia, aiheuttaako esimerkiksi opintojen keskeyttäminen nuorella epäonnistumisen tunteita.

Kun tarkastelee opetussuunnitelmaa, sieltä löytyy periaatteiden ja niiden toteuttamisen välisiä ristiriitaisuuksia. Opetussuunnitelman periaatteiden mukaan jokainen nuori on oikeutettu erityislaatuun mukaiseen kohteluun, mutta käyttäytymisessä kuitenkin nuorelta edellytetään normatiivista yhtenäisyyttä.

Nopeat muutokset työelämässä ja niiden ennustamattomuus asettavat haasteita ammattitaidon kehittymiselle ja sen ylläpitämiselle. Työntekijällä onkin oltava valmiuksia jatkuvaan uuden oppimisen ja osaamisen kehittämiseen. Tällä hetkellä opiskelussa korostetaan tiedonhankinnan ja elinikäisen oppimisen tärkeyttä. Sen vuoksi myös opetussuunnitelman on oltava ajassa mukana ja sen päivitystä nopeutettava. Työelämän tarpeet eivät aina kuitenkaan saa aikaan päättäjien reagointia, esimerkiksi Linja-autoliitto on yrittänyt saada nuorisosaasteen linja-autonkuljettajan koulutusta aloitettavaksi jo noin kymmenen vuoden ajan, vaikka työelämän tarpeet olisivat vaatineet sitä jo paljon aiemmin.

Ammattiosaamisen näytöt ovat tulleet osaksi ammatillista koulutusta ja niitä suoritetaan oppilaitoksissa ja työpaikoilla. Itselläni on kokemusta molemmissa paikoissa tehtävistä näytöistä. Oppilaitoksissa annettavat näytöt hakevat vielä muotoaan - niitä ei kyetä vielä järjestämään tarpeeksi aitoihin työtilanteisiin. Silloin kun opiskelija voi tehdä näytön aidossa ja oikeassa työtilanteessa, mielestäni näytöt ovat niitä mitä opetussuunnitelmissa haetaan. Mitä hyötyä sitten näytöistä on? Niissä opiskelija pääsee näyttämään ammatillista osaamistaan oikeissa työtehtävissä koko koulutuksen ajan. Näytöt ovat tällöin yksi osa kokonaisarviota, jolla opiskelua arvioidaan.

Opiskelija saa tutkintotodistuksen, joka on kaksiosainen sisältäen päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Päättötodistus sisältää kaikki tutkinnon ammatillisiin opintoihin, yhteisiin opintoihin ja vapaasti valittaviin opintoihin kuuluvat opintokokonaisuudet. Näyttötodistuksen arvosanat muodostuvat näyttöjen perusteella. Mielestäni kaksiosainen

tutkintotodistus kertoo paremmin opiskelijan osaamisesta kokonaisuudessaan, koska opiskelija saa näyttää osaamisensa käytännön työtehtävissäkin. Se kertoo myös työnantajalle työnhakijasta, onko kyseessä käytännöntaitaja.

Opetussuunnitelman lähtökohtana Jyväskylän ammattiopiston logistiikan perustutkinnon osioon oli EU-direktiivin määräysten lisäksi tuoda esille humanistinen näkökulma opettajan ja opiskelijan kohtaamiseen. Mielestäni humanistinen oppimiskäsitys on tärkeä lähtökohta opetuksessa. Siinä on tavoitteena oppijan itsensä toteuttaminen, sosiaalisen ja persoonallisen kasvun tukeminen sekä itsetuntemuksen lisäämisen. Itse pidän tärkeänä, että opettajalla on taitoa kohdata eritasoisia oppijoita. Opettajan tulisi omalla toiminnallaan tukea opiskelijan oppimisprosessia, mutta myös ohjata häntä asteittain lisääntyvään oppimisen itsesäätelyyn. Oppiminen pitäisi nähdä tapahtumana, joka on jatkuvasti kehittyvä ja syvenevä prosessi.

Vuoden 2009 syksyllä tutkinnot ja tutkintojen perusteet uudistuvat mm. logistiikan alalla siten, että tutkintorakennetta tarkistetaan ottaen huomioon työelämän osaamistarpeiden muutokset. Näin ollen opetussuunnitelman päivittäminen ja laadinta eläekin jatkuvasti työelämän tarpeita vastaavaksi.

Vaikka yhteiskuntamme elää jatkuvassa muutoksessa ja edellyttää yksilöltä joskus jopa kohtuuttomalta tuntuvia vaatimuksia tehokkuuden nimissä, meidän aikuisten velvollisuus olisi pysähtyä jokaisen nuoren kohdalla miettimään, kuinka turvata nuoren hyvä tulevaisuus.

LÄHTEET

KIRJALLISET

- Engeström, Y, 1992. Perustietoa opetuksesta. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Hätönen, H. 2006. Eläköön opetussuunnitelma 2., opas ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja oppilaitoksille. Opetushallitus.
- Järvinen, A & Koivisto, T & Poikela, E, 2000. Oppiminen työssä ja työyhteisössä. Juva: WS Bookwell Oy.
- Leppilampi, A & Piekkari, U, 1999. Opitaan yhdessä. Aikuiskoulutusta yhteistoiminnallisesti. Lahti: Asko Leppilampi Oy.
- Poikela, S, 2003. Ongelmaperustainen pedagogiikka ja tutorin osaaminen. Tampere: Cityoffset Oy.
- Poikela, S, 1998. Ongelmaperustainen oppiminen. Uusi tapa oppia ja opettaa? Tampere: Tampereen Yliopisto.
- Rauste-von Wright, M, von Wright, J & Soini, T, 2003. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Tynjälä, P, 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Tampere: Tammer-Paino Oy.

SÄHKÖISET

- <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/oppimin.htm> [Viitattu 13.10.2008]
- <http://www.edu.fi/julkaisut/nayttoopas.pdf> [Viitattu 13.10.2008]
- http://www.oph.fi/ops/ammattilinenkoulutus/M_16_011_2007_logistiikka_muutos_ops_netti.pdf [Viitattu 28.9.2008]
- <http://www.skaf.fi/> [Viitattu 29.9.2008]

LIITE 1

JYVÄSKYLÄN AMMATTIOPISTON TEKNISEN OPPILAITOKSEN LOGISTIIKAN PERUSTUTKINNON OPETUSSUUNNITELMAN PÄIVITYS

SISÄLLYSLUETTELO

1. AMMATILLISET OPINTOKOKONAISUUDET JA – JAKSOT	4
1.1 Tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot	4
1.1.1 Logistiikan perustaidot 15 ov	4
1.1.2 Kuljettaminen 15 ov	11
1.1.3 Kuljetusalan perustason ammatipätevyys 10 ov	18
1.1.4 Kaupunki- ja seutuliikenteen kuljettajan tehtävät 15 ov	22
1.1.6 Palvelu- ja tilausliikenteen kuljettajan tehtävät 10 ov	27
1.1.7 Yhdistelmäajoneuvon kuljettaminen 10 ov	32

Tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot

Logistiikan perustaidot 15 ov

KOULUTUSOHJELMITTAIN ERIYTYVÄT OPINNOT

Kuljetuspalvelujen koulutusohjelma

Kuljettaminen 15 ov

Kuljetusalan perustason ammatipätevyys 10 ov

Kaupunki- ja seutuliikenteen kuljettajan tehtävät 15 ov

Palvelu- ja tilausliikenteen kuljettajan tehtävät 10 ov

Yhdistelmäajoneuvon kuljettaminen 10 ov

AMMATILLISET OPINTOKOKONAISUUDET JA – JAKSOT

Tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot

Logistiikan perustaidot

15 ov

Tavoite

Opiskelija saa yleiskäsityksen logistisen ketjun toiminnasta, sen vaikutuksista ympäristöön, asiakaspalvelusta, asiakirjoista ja pakkauksista sekä kuormankäsittelylaitteista. Hän tietää kuljetus- ja varastointialan työt palvelutöiksi ja toimii sen edellyttämällä tavalla. Hänen tulee osata lastata ajoneuvo liikenneturvalliseen ja määräystenmukaiseen kuntoon. Opiskelija suorittaa EA I – kurssin hyväksytysti.

Hän osaa metallin perustyöt työstön ja liitosten osalta sekä hallitsee tulitöiden valvonnan.

Opiskelija tuntee keskeiset sähkötekniikan peruslait ja työturvallisuuden.

Hän hallitsee keskeiset asiat hydraulikasta ja pneumatiikasta.

Opiskelija osaa käyttää tietokonetta ja telematiikkaa logistisessa ketjussa. Hän ottaa trukin käyttöönsä suorittaen alkutarkastuksen sekä käyttää trukkia turvallisesti ja vastuullisesti. Hänen tulee suorittaa trukinkuljettajan ajolupa.

Opintojaksot

Metallitöiden perustaidot

Sähkötekniikan perustaidot

Logistiikan perusteet

Toteutus

Opinnot toteutetaan lähiopetuksena oppilaitoksen tiloissa, itsenäisillä tehtävillä sekä yrityksissä työssäoppimisen yhteydessä.

Suoritukset

Opiskelijan tulee suorittaa teoreettiset ja käytännön oppimistehtävät hyväksytysti. Hän suorittaa opintokokonaisuuteen kuuluvan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön hyväksytysti.

Opintokokonaisuuden oppimateriaalit

Oppimateriaali vahvistetaan vuosittain toteuttamissuunnitelman laadinnan yhteydessä. Oppimateriaaleina käytetään oppikirjoja, alan lehtiä, opintomonisteita, av-koulutus- ja verkkomateriaaleja sekä e-oppimisympäristöjä.

Arviointisuunnitelma

Opintokokonaisuuden arvosana muodostuu opintokokonaisuudesta vastanneiden opettajien yhteisistä oppimis- ja työtehtävien sekä kirjallisten kokeiden arvioinneista, opiskelijan itsearvioinnista ja näyttöjen arvosanoista. Opintokokonaisuus arvioidaan kokonäyttönä. Näytön arviointi perustuu kansallisten näyttöaineistojen kriteereihin.

Ohjaava ja kannustava arviointi muodostuu opintojaksojen oppimistehtävien arvioinnista.

Logistiikan ammattiosaamisen näytössä opiskelija osoittaa ammatillisen tietonsa, taitonsa ja -osaamisensa. Hän käsittelee työvälineitä, -koneita ja laitteita sekä materiaaleja tarkoituksenmukaisesti ja työturvallisesti. Näytössä osoitetaan myös kestävä kehityksen mukainen toiminta materiaalien käsittelyssä, kierrätyksessä, jätehuollossa ja ongelmajätteiden käsittelyssä. Työtehtävänä näytössä on logistiikan perustaitoja osoittavat työtehtävät kansallisten näyttöaineistojen mukaisesti. Näyttöön voi sisältyä myös kirjallisia osioita ja tehtäviä.

Näyttö toteutetaan oppilaitoksen tai yrityksen tiloissa. Suoritukset arvioivat arviointikeskustelussa opettajat ja opiskelija itsearviointina.

Arviointikohteet

Logistiikan perustaidot opintokokonaisuudessa arvioidaan työprosessien hallintaa (suunnittelu-, toteuttamis-, arviointi- ja kehittämisvalmiudet), työtehtävän hallintaa, työmenetelmien, -välineiden, laitteiden, kuorman ja ajoneuvon ja tieliikennelain hallintaa, työn perustana olevan tiedon hallintaa ja työturvallisuuden hallintaa. Opetussuunnitelman kaikille aloille yhteisestä ydinosaamisesta arvioidaan yhteistyötaitoja, oppimistaitoja, eettisiä ja esteettisiä taitoja ja vuorovaikutustaitoja. Kaikille aloille yhteisistä painotuksista arvioidaan kestävä kehitystä, yrittäjyyttä, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ja työsuojelusta ja terveydestä huolehtiminen.

Opintokokonaisuuden arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Saadakseen arvosanakseen K5:n opiskelijan on saavutettava keskeiset kiitettävän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanakseen H3:n opiskelijan on saavutettava kaikki hyvän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanakseen T1:n opiskelijan on saavutettava kaikki tyydyttävän tason arviointikriteerit. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi H3:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää H4.

Päätöksen lopullisesta arvosanasta tekevät opettaja (-t) huomioiden opiskelijan itsearvioinnin. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi T1:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää T2.

Opiskelijan kanssa sovitaan tuki- ja ohjaustoimenpiteistä, mikäli hän ei saavuta tutkinnon perusteista johdettua tyydyttävä 1 (T1)-tasoa.

Jos näyttö ei ole hyväksytysti suoritettu, opiskelija sopii ohjaavan opettajansa kanssa uuden näyttöajankohdan. Ohjaava opettaja määrittelee lisäohjauksen tarpeen yhdessä opiskelijan ja mahdollisesti työelämän edustajan kanssa. Opiskelijalla on oikeus pyytää oikaisua saamastaan arvosanasta.

Opintokokonaisuuden ja ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin lisäksi opiskelijalle annetaan ohjaavaa ja kannustavaa arviointia opintojaksojen aikana ja jälkeen.

Pääsääntöisesti opintojaksot arvioidaan asteikolla T1 – K5 sekä joissakin tapauksissa ja työssäoppimisen osalta suoritusmerkinnällä (S).

Opintojaksoista annettavan ohjaavan ja kannustavan arvioinnin toteutustavat tarkennetaan vuosittain toteutussuunnitelmassa. Arvioinnissa käytetään pääsääntöisesti samoja arviointitaulukossa olevia arviointikriteerejä, joita käytetään ammattiosaamisen näyttöjen ja opintokokonaisuuden arvioinnissa.

OPINTOKONAISUUDEN ARVIOINTI - Logistiikan perustaidot 15 ov

ARVIOINNIN KOHTEET	ARVIOINTIKRITEERIT		
	T 1	H 3	K 5
Työprosessin hallinta	<p>Osaa säilyttää ja kuittauttaa rahtikirjan.</p> <p>Tarkastaa lähetyksen ja osaa punnita sen.</p> <p>Osaa valita ohjeiden mukaisen pakkauksen.</p> <p>Osaa tehdä pakkauksen osoite-, käsittely- ja varoitusmerkinnät.</p>	<p>Täyttää rahtikirjan.</p> <p>Kokoaa kolleista lähetyksen.</p>	<p>Täyttää rahtikirjan, osaa säilyttää ja kuittauttaa rahtikirjan.</p> <p>Vertaa tavaroita rahtikirjamerkintöihin.</p> <p>Kokoaa kolleista lähetyksen.</p> <p>Suunnittelee kuorman purkujärjestyksen asiapapereiden avulla.</p>
Työtehtävän hallinta	<p>Käyttää sidontaliinoja.</p> <p>Tarkastaa työlaitteen ennen käyttöä.</p> <p>Valitsee oikean polttoaineen käyttämäänsä työlaitteeseen.</p> <p>Lataa tai tankkaa trukin tai muun tavarankäsittelylaitteen.</p> <p>Lajittelee syntyvät jätteet oikein.</p> <p>Palvelee asiakasta asiallisesti.</p> <p>Soittaa puhelimella ja vastaa puhelimeen.</p>	<p>Sijoittaa kuorman oikein kuormatilaan.</p> <p>Käyttää ja huoltaa kuormankäsittelylaitteita turvallisesti.</p> <p>Lisää oikeita aineita päivittäistarkastuksissa tarkastettaviin kohteisiin.</p> <p>Käyttää tuenta- ja pakkausmateriaalia taloudellisesti.</p> <p>Luo myönteistä ilmapiiriä asiakaspalvelutilanteessa.</p>	<p>Varmistaa kuorman sääntöjen edellyttämällä tavalla.</p> <p>Käyttää kuormankäsittelylaitteita tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti, ja hänellä on trukinajolupa.</p> <p>Käyttää oikeita aineita ja tarvikkeita huoltaessaan laitteita.</p> <p>Käyttää kuljetuksiin liittyvää tieto- ja viestintäteknologiaa.</p> <p>Selvittää ongelmatilannetta sovittelevasti ja rakentavasti.</p>
Työn perustana olevan tiedon hallinta	<p>Punnitsee ja kuutioi lähetyksen.</p> <p>Tietää, mikä on kolli.</p> <p>Tuntee kuormalavajärjestelmät.</p>	<p>Määrittelee lähetyksen tilantarpeen kuormatilassa.</p> <p>Tuntee kuormalavakoot.</p>	<p>Muuttaa lavametrejä ja kuutioita rahduspainoksi.</p> <p>Tekee varauman oikein ja tuntee tiekuljetussopimuslain vastuut.</p>

Työturvallisuuden hallinta	Käyttää lakisääteisiä suojavälineitä. Perehtyy vieraaseen laitteeseen niin, ettei aiheuta vaaraa itselle tai ympäristölle käyttäessään laitetta. Siistii työpisteensä.	Käyttää suojavälineitä ja suojavaatteita työssään. Perehtyy vieraaseen laitteeseen ennen käyttöä ja käyttää sitä varovasti. Siivoaa työtilansa.	Huolehtii käyttämiensä suojavälineiden kunnosta ja puhtaudesta. Perehtyy vieraaseen laitteeseen huolellisesti ja huolehtii, ettei työskentelyalueella ole asiaankuulumattomia henkilöitä. Huolehtii työpaikkansa siisteydestä omatoimisesti.
Ydinosaaminen	Noudattaa työaikoja.	Pukeutuu työn edellyttämällä tavalla. Toimii yhteistyössä muiden kanssa.	Kantaa vastuuta saamansa tehtävän valmiiksi saamisesta. Toimii asiakaslähtöisesti.
Yhteiset painotukset			

Arvioinnissa T2 ja H4 määräytyvät siten, että opiskelija saavuttaa alemman arvioinnin helposti, mutta ei kuitenkaan yllä täysin ylemmän arvioinnin kriteereihin.

Yleinen kuvaus arviointikriteerien tasoista:

- T1 Tarvitsee opastusta
- H3 Toimii itsenäisesti, tarvitsee joskus opastusta
- K5 Toimii itsenäisesti ja soveltaen

Logistiikan perustaitojen opintojaksot

Logistiikan perusteet

Opintojakson sisällöt

Opintojakso koostuu logistisen ketjun perusasioista: asiapapereista, asiakaspalvelusta, pakkaamisesta, kuljetusyksikön koostamisesta, merkitsemisestä, varastoinnista, yksikkökuorman siirroista varaston työvälineillä ja kuorman varmistamisesta määräysten mukaisesti.

Lisäksi opintoihin kuuluu ensiapukurssi sekä kriisien kohtaaminen. Opintoihin sisältyy myös trukinkuljettajan ajoluvan suorittaminen, trukin käyttökunnon tarkastus sekä huolto.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan luokkaopetuksena ja käytännön toiminnalla oppilaitoksen tiloissa sekä yrityksissä työssäoppimisen yhteydessä.

Oppimateriaalina käytetään oppikirjaa, opettajan esittämiä tai laatimia tehtäviä ja materiaaleja. Opiskelumateriaalit sovitaan toimintasuunnitelmasta päätettäessä.

Suoritukset

Opiskelijan tulee suorittaa ensiapukurssi EA-I hyväksytysti. Hän osoittaa kirjallisesti tai suullisesti sekä käytännön toiminnalla hallitsevansa opintojakson sisällöt.

Sähkötekniikan perustaidot

Opintojakson sisältö

Opinnot koostuvat sähkötekniikan peruslaista ja turvallisuudesta. Lisäksi jaksoon kuuluu tärkeimpien sähköjärjestelmien tuntemus sekä kodin sallitut sähkötyöt.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan luokkaopetuksena ja käytännön toiminnalla oppilaitoksen tiloissa sekä yrityksissä työssäoppimisen yhteydessä.

Oppimateriaalina käytetään oppikirjoja.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa teoreettiset ja käytännön oppimistehtävät hyväksytysti.

Metallialan perustaidot

Opintojakson sisällöt

Mig – ja kaasuhitsaus, juottaminen
Kierteitys
Poraus ja viilaus
Piirustusten luku ja laadinta
Materiaalitekniikka

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan luokkaopetuksena ja käytännön toiminnalla.
Oppimateriaalina käytetään oppikirjoja, opettajan esittämiä tai laatimia materiaaleja jatehtäviä.

Suoritukset

Opiskelijan tulee suorittaa opettajan antamat kirjalliset ja käytännön oppimistehtävät.

Kuljettaminen

15 ov

Tavoite

Opiskelija kykenee toimimaan kuorma – auton vastuullisena ja taloudellisena kuljettajana erilaisissa olosuhteissa. Opiskelija pystyy suorittamaan omatoimisesti erilaisia asiakkaan tilaamia kuljetuksia. Hänen tulee suorittaa hyväksytysti BC - kuljettajantutkinto sekä ADR-kappaletavarakoe. Hänen tulee tuntea ajo- ja työaikalain määräykset ja käyttää piirturia oikein. Hän tietää levon merkityksen kuljetusalalla. Hän pukeutuu työtehtävän edellyttämällä tavalla. Hänen tulee paikallistaa itsensä kartalta ja käyttää kuljetukseen nähden parasta reittiä sekä tuntea erilaisia telemaattisia järjestelmiä. Hän käyttää huonoissa oloissa ja ongelmatilanteissa ajoneuvon apuvälineitä hyväkseen. Opiskelija tuntee kuljetuksen suunnittelussa huomioon otavat seikat, kuten lastaus – ja purkujärjestyksen, kuormatilan soveltuvuuden, apuvälineiden käytön, ajo- ja työaikalain merkityksen. Hän tiedostaa puhtauden ja asiakaspalvelun merkityksen kuljetustoiminnassa sekä hyvän suunnittelun vaikutuksen työn menestykselliseen ja taloudelliseen suorittamiseen.

Opintojaksot

Taloudellinen ja turvallinen ajaminen
BC – kuljettajantutkinto
Kuljetuksen suunnittelu
Kuljetuksen suorittaminen
Vaarallisten aineiden kuljetus

Toteutus

Opinnot suoritetaan luokkaopetuksena, käytännön toiminnalla, BC-kuljettajantutkintoon ja ADR-tutkintoon johtavalla koulutuksella sekä työssäoppimisella.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa kirjalliset ja käytännön työtehtävät ja viranomaistutkinnot sekä ammattiosaamisen näytön hyväksyttävästi. Hänen tulee suorittaa opintokokonaisuuteen liittyvä työssäoppiminen.

Opintokokonaisuuden oppimateriaalit

Oppimateriaali vahvistetaan vuosittain toteuttamissuunnitelman laadinnan yhteydessä. Oppimateriaaleina käytetään oppikirjoja, alan lehtiä, opintomonisteita, av-koulutus- ja verkkomateriaaleja sekä e-oppimisympäristöjä.

Arviointisuunnitelma

Opintokokonaisuuden arvosana muodostuu opintokokonaisuudesta vastanneiden opettajien yhteisistä oppimis- ja työtehtävien sekä kirjallisten kokeiden arvioinneista, opiskelijan itsearvioinnista ja näyttöjen arvosanoista. Opintokokonaisuus arvioidaan kokonäyttönä. Näytön arviointi perustuu kansallisten näyttöaineistojen kriteereihin.

Ohjaava ja kannustava arviointi muodostuu opintojaksojen oppimistehtävien arvioinnista.

Logistiikan näytössä opiskelija osoittaa ammatillisen tietonsa, taitonsa ja –osaamisensa. Hän käsittelee työvälineitä, -koneita ja laitteita sekä materiaaleja tarkoituksenmukaisesti ja työturvallisesti. Näytössä osoitetaan myös kestävä kehityksen mukainen toiminta materiaalien käsittelyssä, kierrätyksessä, jätehuollossa ja ongelmajätteiden käsittelyssä.

Työtehtävänä näytössä on ajoneuvon kuljettamiseen liittyvään eri osa-alueiden osaamista osoittavat perustyöt kansallisten näyttöaineistojen mukaisesti. Näyttöön voi sisältyä myös kirjallisia osioita ja tehtäviä.

Näyttö toteutetaan työssäoppimispaikalla tai oppilaitoksessa. Suoritukset arvioivat arviointikeskustelussa opettaja (-t), työpaikkaohjaaja ja opiskelija itsearviointina.

Arviointikohteet

Kuljettaminen opintokokonaisuudessa arvioidaan kuljettamiseen liittyvien eri prosessien hallintaa (suunnittelu-, toteuttamis-, arviointi- ja kehittämisvalmiudet), työtehtävän hallintaa, työmenetelmien, -välineiden, laitteiden, kuorman ja ajoneuvon ja tieliikennelain hallintaa, työn perustana olevan tiedon hallintaa ja työturvallisuuden hallintaa. Opetussuunnitelman kaikille aloille yhteisestä ydinosaamisesta arvioidaan yhteistyötaitoja, oppimistaitoja, eettisiä ja esteettisiä taitoja ja vuorovaikutustaitoja. Kaikille aloille yhteisistä painotuksista arvioidaan kestävä kehitystä, yrittäjyyttä, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ja työsuojelusta ja terveydestä huolehtiminen.

Opintokokonaisuuden arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Saadakseen arvosanaksi K5:n opiskelijan on saavutettava keskeiset kiitettävän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanaksi H3:n opiskelijan on saavutettava kaikki hyvän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanaksi T1:n opiskelijan on saavutettava kaikki tyydyttävän tason arviointikriteerit. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi H3:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää H4.

Päätöksen lopullisesta arvosanasta tekevät opettaja ja työelämän edustaja huomioiden opiskelijan itsearvioinnin. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi T1:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää T2. Päätöksen lopullisesta arvosanasta tekevät opettaja ja työelämän edustaja huomioiden opiskelijan itsearvioinnin.

Opiskelijan kanssa sovitaan tuki- ja ohjaustoimenpiteistä, mikäli hän ei saavuta tutkinnon perusteista johdettua tyydyttävä 1 (T1)-tasoa.

Jos näyttö ei ole hyväksytysti suoritettu, opiskelija sopii ohjaavan opettajansa kanssa uuden näyttöajankohdan. Ohjaava opettaja määrittelee lisäohjauksen tarpeen yhdessä opiskelijan ja mahdollisesti työelämän edustajan kanssa. Opiskelijalla on oikeus pyytää oikaisua saamastaan arvosanasta.

Opintokokonaisuuden ja ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin lisäksi opiskelijalle annetaan ohjaavaa ja kannustavaa arviointia opintojaksojen aikana ja jälkeen. Pääsääntöisesti opintojaksot arvioidaan asteikolla T1 – K5 sekä joissakin tapauksissa ja työssäoppimisen osalta suoritusmerkinnällä (S). Opintojaksoista annettavan ohjaavan ja kannustavan arvioinnin toteutustavat tarkennetaan vuosittain toteutussuunnitelmassa. Arvioinnissa käytetään pääsääntöisesti samoja arviointitaulukossa olevia arviointikriteerejä, joita käytetään ammattiosaamisen näyttöjen ja opintokokonaisuuden arvioinnissa.

OPINTOKONAISUUDEN ARVIOINTI, Kuljettaminen 15 ov

ARVIOINNIN KOHTEET	ARVIOINTIKRITEERIT		
	T 1	H 3	K 5
Työprosessin hallinta	Opiskelija suorittaa hyväksyttävästi BC – kuljettajantutkinnon ajokokeen. Hän osaa käyttää ajopiirturia ja toimia ajo- ja työaikalain määrittelemissä puitteissa. Hän tulkitsee oikein mittareiden näyttämät. Näytön suorittaja löytää kartan avulla oikean määränpään.	Hän ryhtyy mittareiden näyttämien vaatimiin toimenpiteisiin. Hän osaa kuormata ajoneuvon säädösten mukaisesti. Hän huolehtii kuorman pysymisestä paikoillaan ajon aikana.	Opiskelija toimii vastuullisesti ja ennakoiden liikennöinnissään ja ottaa huomioon taloudellisuuden ja ympäristön ajamisessaan. Hän toimii huomioiden kuorman erityisvaatimukset. Hän osaa tehdä kuorman siten, että ajettava matka ja kuorman käsittelykerrat minimoituvat.
Työtehtävän hallinta	Opiskelija täyttää ajopiirturin tiedot ja hankkii tarvittavat asiakirjat ajotehtävän alkaessa. Hän pystyy toimimaan asiapapereiden perusteella välttämättä virheitä.	Opiskelija pystyy suoriutumaan työtehtävän vaatimuksista itsenäisesti	Opiskelija pystyy sopeuttamaan toimintaansa muuttuvissa oloissa, kuten kelin tai kuljetustehtävän muuttuessa.
Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija suorittaa BC – kuljettajantutkinnon kirjallisen kokeen sekä ADR – peruskurssin kokeen hyväksytysti.	Opiskelija ottaa työssään huomioon kuorman lämpötila-, hygieni- ja kuormausvaatimukset. Näytön suorittaja tietää työ-, ajo- ja lepoaikamääräykset.	Opiskelija osoittaa työssään tuntevansa kuljetustoiminnan kustannusperusteet. Hän osaa kuormata ajoneuvon säädösten mukaisesti raskaille ja kuormatilan mitat ylittävälle kuormille.
Työturvallisuuden hallinta	Hän kuljettaa ajoneuvoa ja käsittelee kuormaa vaarantamatta omaa ja kanssaihminen turvallisuutta. Hän pukeutuu työtehtävän edellyttämällä tavalla sekä pitää ajoneuvon ja kuormatilan puhtaana.	Hän kiinnittää kuljetustehtävän aikana huomiota ajoneuvon kuntoon. Hän pyrkii toimissaan vähentämään tapaturmariskiä lastaus- ja purkauspaikoilla käyttämällä apuvälineitä.	Hän ennakoii kelin ja olosuhteiden muuttumisen vaikutuksen turvalliseen kuljettamiseen. Hän toimii rauhallisesti ja harkiten lataus- ja purkauspaikoilla.
Ydinosaaminen	Opiskelija käyttäytyy tehtävän edellyttämällä tavalla tervehtien asiakaspalvelutilanteissa.	Hän osoittaa vuorovaikutustaidoillaan sopeutuvansa muuttuviin työtehtäviin ja olosuhteisiin.	Opiskelija kykenee tekemään työtehtävän suorittamista parantavia rakentavia esityksiä. Hän kehittää omaa toimintaansa.

Yhteiset painotukset	Opiskelija pystyy toimissaan osoittamaan riittävää palveluosaamista, jotta työtehtävien hoitaminen myös jatkossa on mahdollista. Opiskelija osaa määritellä oppimateriaalin avulla vaatimukset kansainvälisen vaarallisten aineiden kuljetuksen suorittamiseksi.	Hän huomioi toimissaan asiakkaan vaatimukset ja pystyy sopeuttamaan työskentelyään yhteistyön jatkuvaksi parantamiseksi.	Opiskelija tekee rakentavia ehdotuksia yhteistyön ja kanssakäymisen jatkuvaksi parantamiseksi.
-------------------------	--	--	--

Arvioinnissa T2 ja H4 määräytyvät siten, että opiskelija saavuttaa alemman arvioinnin helposti, mutta ei kuitenkaan yllä täysin ylemmän arvioinnin kriteereihin.

Yleinen kuvaus arviointikriteerien tasoista:

- T1 Tarvitsee opastusta
- H3 Toimii itsenäisesti, tarvitsee joskus opastusta
- K5 Toimii itsenäisesti ja soveltaen

Taloudellinen ja turvallinen ajaminen

Opintojakson sisällöt

Opintojaksoon sisältyy taloudellisen ja turvallisen ajamisen opinnot sekä ennakoivan ajamisen kurssi.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan teoreettisena ja käytännön työskentelynä luokkatiloissa sekä käytännön liikennetilanteissa ja harjoitteluradoilla. Oppimateriaalit päätetään vuosittain toteuttamissuunnitelman yhteydessä.

Suoritukset

Opiskelijan tulee osallistua taloudellisen ja turvallisen ajamisen koulutukseen sekä tieturvallisuuskurssille. Hänen tulee suorittaa raskaan kaluston ajamiseen tarkoitettu ennakoivan ajamisen kurssi.

BC – kuljettajantutkinto

Opintojakson sisällöt

Opiskelija suorittaa BC - kuljettajatutkinnon teoreettisen osion, ajoharjoittelun oppilaitoksessa oppilaitoksen ajoneuvoilla sekä tutkinnot tutkinnon vastaanottajalle. Opiskeluun kuuluu lisäksi liukkaan kelin ja pimeällä ajamisen harjoitukset.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan luokkaopetuksena sekä käytännön harjoitusten avulla oppilaitoksen ajoneuvoilla. Käytäntöä opiskellaan liikenteessä sekä harjoitusradalla. Käytettävät oppimateriaalit päätetään vuosittain toteuttamissuunnitelman yhteydessä.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa kuljettajatutkinnon sekä siihen liittyvät muut harjoitteet hyväksytysti.

Kuljetuksen suunnittelu

Sisällöt

Opiskelija suunnittelee reittejä huomioiden ajo- ja lepoajat, suunnittelee ja toteuttaa kuormaamisia ja kuorman purkamisia erilaisten kuormatilojen yhteydessä sekä huolehtii kuljetuksen asiapapereista.

Opiskelumenetelmät

Kuljetusten ja kuormausten suunnittelussa käytetään sekä kuvitteellisia että käytännön kuljetuksia. Opiskelua toteutetaan sekä luokkaopetuksena että työsaliopetuksena oppilaitoksen ajoneuvoilla. Oppimateriaalit ja harjoitteet päätetään toteuttamissuunnitelman yhteydessä vuosittain.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa kirjalliset tai suulliset kokeet hyväksytysti sekä tekee annetut tehtävät.

Kuljetuksen suorittaminen

Opintojakson sisällöt

Opiskelija suorittaa asiakkaan tilaamia kuljetuksia, käyttää piirturia oikein, tekee, varmistaa ja purkaa kuorman määräysten ja asiakkaan toiveiden mukaisesti. Hän huolehtii ajoneuvon välineistä ja ajoneuvosta.

Opiskelumenetelmät

Opiskelussa on suuri osa käytännön toimintaa. Kirjallisia kokeita ei järjestetä vaan opiskelija suorittaa hyväksytysti käytännön tehtävät.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa annetut tehtävät.

Vaarallisten aineiden kuljetus

Opintojakson sisältö

Opinnot koostuvat ajoneuvohallintokeskuksen valvomasta ADR – koulutuksesta. Koulutus pitää sisällään ohjelmassa määritellyt oppitunnit ja käytännön harjoitteet.

Opiskelumenetelmät

Opiskelu koostuu teoreettisista opinnoista hyväksytyä oppimateriaalia käyttäen. Lisäksi käytetään opettajan tekemiä lisätehtäviä. Opintoihin kuuluu käytännön harjoitteina ensiapua, sammuttimen käyttöä ja tehdastutustuminen.

Suoritukset

Opiskelijan tulee suorittaa hyväksytysti katsastusviranomaisen järjestämä ADR – peruskurssin koe.

Kuljetusalan perustason ammatipätevyys 10 ov

Kuljetusalan perustason ammatipätevyys on suoritettava kuorma- ja linja-autonkuljettajia koskevan lain 273/2007 ja asetuksen 640/2007 vaatimusten mukaisesti. Asetuksessa 640/2007 on määritelty tarkemmin muun muassa määräykset ennakoivan ajon koulutuksesta.

Perustason ammatipätevyyden hankkimiseen sisältyy opetusta kaikissa tässä opintokokonaisuudessa / tutkinnon osassa luetelluissa oppiaineissa. Tämän perustason ammatipätevyyteen liittyvän koulutustason keston on oltava 280 tuntia. Kunkin kuljettajan on saatava vähintään 20 henkilökohtaista ajo-opetusta asianomaisen luokan ajoneuvolla, joka täyttää vähintään ajokorttiasetuksen soveltamisesta annetun liikenneministeriön päätöksen 14. pykälän tutkintoajoneuvoja koskevat vaatimukset.

Perustason ammatipätevyyden koskevaan nopeutettuun koulutukseen on sisällytettävä opetusta kaikissa tässä opintokokonaisuudessa / tutkinnon osassa luetelluissa oppiaineissa. Sen keston on oltava 140 tuntia. Kunkin kuljettajan on saatava vähintään 10 tuntia henkilökohtaista ajo-opetusta asianomaisen luokan ajoneuvolla, joka täyttää vähintään ajokorttiasetuksen soveltamisesta annetun liikenneministeriön päätöksen 14. pykälän tutkintoajoneuvoja koskevat vaatimukset.

Lain 273/2007 mukaiselle koulutukselle tulee olla kansallisen valvovan viranomaisen lupa. Ammatipätevyyden saamiseksi tulee suorittaa hyväksytysti joko kuorma- tai linja-autonkuljettajia koskeva koulutus ja koe. Kokeen tulee sisältää vähintään yksi kysymys jokaista tavoitetta kohden.

Oppianeluettelon osat 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, ja 3.6 ovat pakollisia kaikille kuorma-autonkuljettajan ja linja-autonkuljettajan ammatipätevyyttä suorittaville, osat 1.4, 2.2 ja 3.7 ovat pakollisia suorittaessa kuorma-autonkuljettajan ammatipätevyyttä, ja osat 1.5, 1.6, 2.3 ja 3.8 ovat pakollisia suorittaessa linja-autonkuljettajan ammatipätevyyttä.

Kuorma-autonkuljettajat, jotka laajentavat tai muuttavat toimintaansa kuljettaakseen ammatikseen linja-autoa tai päinvastoin ja joilla on ammatitaitoa osoittava todistus, vapautetaan perustason ammatipätevyyttä koskevien yhteisten osien suorittamisesta uudelleen, ja heidän on suoritettava vain uuden pätevyyden edellyttämät erityiset osat.

Tällöin koulutuksen keston on oltava 70 tuntia, josta 5 tuntia on henkilökohtaista ajo-opetusta.

1 Turvallisuussääntöihin perustuva järkevä ajokäyttäytyminen

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt:

1.1 Tavoite on tuntee voimansiirron käyttöön liittyvät auton moottorin ominaisuudet voimansiirron käytön optimoimiseksi.

Keskeiset sisällöt:

Vääntömomenttiin, tehoon ja moottorin ominaiskulutukseen liittyvät kaaviot, käyntinopeusmittarin optimaalinen käyttö, vaihteiston välityssuhteeseen liittyvät kaaviot.

1.2 Tavoite tuntee hallintalaitteiden tekniset ominaisuudet ja toiminta ajoneuvon hallitsemiseksi, kulumisen minimoimiseksi ja toimintahäiriöiden ehkäisemiseksi.

Keskeiset sisällöt:

Hydraulisten jarrupiirien erityisominaisuudet, jarrujen ja hidastinten käyttörajoitukset, jarrujen ja hidastimen yhteiskäyttö, nopeuden ja vaihteiston välityssuhteen yhteyden parantaminen, ajoneuvon inertian hyödyntäminen, hidastus- ja jarrutuskeinojen käyttö alamäessä, toimenpiteet toimintahäiriön varalle.

1.3 Tavoite on osata optimoida polttoaineen käyttö.

Keskeiset sisällöt:

Polttoaineen käytön optimointi soveltamalla kohtien 1.1 ja 1.2 tietotaitoa.

1.4 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti.

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiilin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, hyötytilavuuden määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin ylikuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste, pakkausten ja kuormalavojen tyypit, tärkeimmät lukitusta edellyttävät tavaraluokat, kiilaus- ja lukitusmenetelmät, lukitushihnojen käyttö, lukituslaitteiden tarkistus, käsittelylaitteiden käyttö, suojapeitteiden asettaminen ja poistaminen.

1.5 Tavoite on pystyä huolehtimaan matkustajien turvallisuudesta ja mukavuudesta.

Keskeiset sisällöt:

Pitkittäisten ja poikittaisten liikkeiden hallinta, tienkäytön jakaminen, sijainti ajoradalla, pehmeä jarrutus, akselinylityksen hallinta, erityisinfrastruktuurien käyttö (julkiset alueet, erikoiskaistat), turvallisen ajamisen ja kuljettajan muiden tehtävien välisten ristiriitojen ratkaiseminen, vuorovaikutus matkustajien kanssa, tiettyjen matkustajaryhmien kuljettamiseen liittyvät erityispiirteet (vammaiset, lapset).

1.6 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti.

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiilin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin ylikuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste.

2. Säännösten soveltaminen

2.1 Tavoite on tuntea tieliikenteen sosiaalinen ympäristö ja siihen liittyvä säännöstö.

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusalan enimmäistyöajat, asetusten (ETY) nro 3820/85 ja (ETY) nro 3821/85 periaatteet, soveltaminen ja seuraukset; seuraamukset ajopiirturin käyttämättä jättämisestä, virheellisestä käytöstä tai väärentämisestä; tieliikenteen sosiaalisen ympäristön tunteminen: kuljettajan oikeudet ja velvollisuudet perustason ammattipätevyuden ja jatkokoulutuksen osalta.

2.2 Tavoite on tuntea tavarankuljetusta koskeva säännöstö.

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusluvut, tavarankuljetusta koskevien vakiosopimusten velvoitteet, kuljetussopimukseen kuuluvien asiakirjojen laadinta, kansainväliset kuljetusluvut, tavarankansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta tehdyn yleissopimuksen (CRM- sopimuksen) velvoitteet, kansainvälisen rahtikirjan laadinta, rajanylitys, huolitsijat, tavaroiden mukana olevat erityisasiakirjat.

2.3 Tavoite on tuntea matkustajien kuljetusta koskeva säännöstö.

Keskeiset sisällöt:

Erityisryhmien kuljettaminen, bussien turvalaitteet, turvavyöt, ajoneuvon kuormitus.

3. Terveys, tie- ja ympäristöturvallisuus, palvelu, logistiikka

3.1 Tavoite on tiedostaa liikenteeseen ja työtapaturmiin liittyvät riskit.

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusalan työtapaturmien tyypit, tieliikenteen onnettomuustilastot, raskaiden ajoneuvojen ja linja-autojen osallisuus onnettomuuksiin, inhimilliset, aineelliset ja taloudelliset seuraukset.

3.2 Tavoite on pystyä ehkäisemään ennalta rikollisuus ja salamatkustajien kuljetus.

Keskeiset sisällöt:

Yleinen informaatio, seuraukset kuljettajien kannalta, torjuntatoimenpiteet, tehtävät tarkastukset, kuljettajien vastuuseen liittyvä lainsäädäntö.

3.3 Tavoite on pystyä ehkäisemään ennalta fyysiset riskit.

Keskeiset sisällöt:

Ergonomiaperiaatteet: riskialttiit liikkeet ja asennot, fyysinen kunto, käsittelyharjoitukset, henkilökohtaiset suojarusteet.

3.4 Tavoite on tiedostaa fyysisen ja henkisen suorituskyvyn merkitys.

Keskeiset sisällöt:

Terveellisen ja tasapainoisen ruokavalion periaatteet, alkoholin vaikutukset, lääkkeet ja muut käyttäytymiseen vaikuttavat aineet, väsymyksen ja stressin oireet, syyt ja vaikutukset, työn ja levon perusrhythmin keskeinen merkitys.

3.5 Tavoite on kyetä arvioimaan hätätilanteita.

Keskeiset sisällöt:

Toiminta hätätilanteessa: tilanteen arviointi, tilanteen pahenemisen estäminen, avun kutsuminen paikalle, loukkaantuneiden auttaminen ja ensiavun antaminen, toimenpiteet tulipalon varalta, raskaan tavaraliikenteen ajoneuvossa olevien ja bussimatkustajien evakuoiminen, kaikkien matkustajien turvallisuudesta huolehtiminen, väkivaltatilanteissa toimiminen, vahinkoilmoituksen laadinnan periaatteet.

3.6. Tavoite on osata käyttäytyä yrityksen imagoa tukevalla tavalla.

Keskeiset sisällöt:

Kuljettajan käyttäytyminen ja yrityksen imago: kuljettajan työn laadun merkitys yritykselle, kuljettajan eri roolit, kuljettajan työssään kohtaamat henkilöt, ajoneuvon kunnossapito, työn organisointi, riidan seuraukset kaupallisella ja taloudellisella tasolla.

3.7 Tavoite on tuntea tavarankuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä.

Keskeiset sisällöt:

Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (kilpailu, rahtaajat), tiekuljetusten eri toimintamuodot (muiden lukuun tehtävät kuljetukset, kuljetuksiin liittyvät toiminnot), kuljetusyritysten päätyyppien ja kuljetuksiin liittyvien toimintojen organisaatiot, erityiskuljetusmuodot (säiliökuljetukset, kylmäkuljetukset jne.), alan kehitys (palvelujen monipuolistaminen, rautatie-maantiekuljetukset, alihankinnat jne.)

3.8 Tavoite on tuntea matkustajakuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä.

Keskeiset sisällöt:

Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (raideliikenne, yksityisautot), tiekuljetusten eri toimintamuodot, maan rajojen ylittäminen (kansainvälinen liikenne), matkustajayhtymien päätyyppien organisaatiot.

Toteutus

Opinnot toteutetaan pääsääntöisesti luokkaopetuksena, käytännön opetuksena ja harjoituksena. Opiskelija saa myös henkilökohtaista ajo-opetusta.

Suoritukset

Kuljetusalan perustason ammattipätevyyden opiskelijan tulee suorittaa kaikki mainitun lainsäädännön edellyttämät oppitunnit. Sen lisäksi hänen tulee suorittaa tämän opintokokonaisuuden koe tai kokeet, jotka kokonaisuutena sisältävät vähintään yhden kysymyksen jokaista oppiaineluettelon osaamisaluetta kohden.

Opintokokonaisuuden oppimateriaalit

Oppimateriaalina käytetään opintomonisteita, av-koulutus- ja verkkomateriaaleja, alan lehtiä sekä e-oppimisympäristöjä.

Arviointisuunnitelma

Opiskelijan tulee suorittaa kaikki lainsäädännön edellyttämät oppitunnit. Sen lisäksi hänen tulee suorittaa tämän opintokokonaisuuden ammattiosaamisen näyttönä koe tai kokeet, jotka kokonaisuutena sisältävät vähintään yhden kysymyksen jokaista oppiaineluettelon osaamisaluetta kohden. Koe tai kokeet voidaan yhdistää muuhun logistiikkakoulutuksen arviointitapahtumaan.

Arviointikohteet

Suorituksen hyväksyminen edellyttää, että vähintään 75 % koevastauksista on oikein. Kuljetusalan perustason ammattipätevyys merkitään näyttötodistukseen merkinnällä suoritettu.

Kaupunki- ja seutuliikenteen kuljettajan tehtävät

15 ov

Tavoite

Opiskelija kykenee tarkastamaan ajoneuvon liikennekelppoisuuden sekä valmistelemaan ajoneuvon säädösten ja ohjeiden edellyttämään kuntoon. Opiskelijan on osattava kuljettaa linja-autoa kuljettajaa koskevien ohjeiden ja säädösten mukaan turvallisesti ja taloudellisesti liikennesääntöjä noudattaen sekä työ- ja lepoaikoja koskevien määräysten mukaisesti. Hänen tulee suorittaa hyväksytysti D-luokan kuljettajatutkinto. Opiskelijan on osattava lukea ja käyttää alueella käytössä olevia ajosarjoja ja aikatauluja.

Hänen on osattava kuljettaa linja-autoa erilaisissa ajo-olosuhteissa ja liikenneympäristöissä aikataulujen mukaisesti ja erilaisia asiakkaita asianmukaisesti palvellen sekä ympäristöä tarpeettomasti kuormittamatta. Opiskelija kykenee kuljettamaan

rahtia ja käyttämään niihin kuuluvia asiakirjoja sekä laitteita. Opiskelija tuntee ja osaa käyttää oikein yleisesti käytössä olevat lipunmyyntijärjestelmät sekä osaa tehdä tilityksen ja ymmärtää työhön kuuluvan kassavastuun.

Opintojaksot

Turvallinen ja taloudellinen ajaminen
Kustannukset ja lipunmyyntijärjestelmät
Asiakaspalvelu
D-kuljettajatutkinto

Toteutus

Opinnot suoritetaan luokkaopetuksena, käytännön toiminnalla, D-kuljettajatutkintoon johtavalla koulutuksella sekä työssäoppimisella.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa kirjalliset ja käytännön työtehtävät ja viranomaistutkinnot sekä ammattiosaamisen näytön hyväksyttävästi. Hänen tulee suorittaa opintokokonaisuuteen liittyvä työssäoppiminen.

Opintokokonaisuuden oppimateriaalit

Oppimateriaali vahvistetaan vuosittain toteuttamissuunnitelman laadinnan yhteydessä. Oppimateriaaleina käytetään oppikirjoja, alan lehtiä, opintomonisteita, av-koulutus- ja verkkomateriaaleja sekä e-oppimisympäristöjä.

Arviointisuunnitelma

Opintokokonaisuuden arvosana muodostuu opintokokonaisuudesta vastanneiden opettajien yhteisistä oppimis- ja työtehtävien sekä kirjallisten kokeiden arvioinneista, opiskelijan itsearvioinnista ja näyttöjen arvosanoista. Opintokokonaisuus arvioidaan kokonäyttönä. Näytön arviointi perustuu kansallisten näyttöaineistojen kriteereihin.

Ohjaava ja kannustava arviointi muodostuu opintojaksojen oppimistehtävien arvioinnista.

Näytössä opiskelija osoittaa ammatillisen tietonsa, taitonsa ja osaamisensa. Hän käsittelee työvälineitä, laitteita sekä materiaaleja tarkoituksenmukaisesti ja työturvallisesti. Näytössä osoitetaan myös kestävä kehityksen mukainen toiminta materiaalien käsittelyssä, kierrätyksessä, jätehuollossa ja ongelmajätteiden käsittelyssä.

Työtehtävänä näytössä on ajoneuvon kuljettamiseen liittyvään eri osa-alueiden osaamista osoittavat perustyöt kansallisten näyttöaineistojen mukaisesti. Näyttöön voi sisältyä myös kirjallisia osioita ja tehtäviä.

Näyttö toteutetaan työssäoppimispaikalla. Suoritukset arvioidaan arviointikeskustelussa johon osallistuvat opiskelija, työpaikkaohjaaja ja mahdollisesti opettaja (-t).

Arviointikohteet

Kaupunki- ja seutuliikenteen kuljettajan opintokokonaisuudessa arvioidaan kuljettamiseen liittyvien eri prosessien hallintaa (suunnittelu-, toteuttamis-, arviointi- ja kehittämisvalmiudet), työtehtävän hallintaa, työmenetelmien, -välineiden, laitteiden, kuorman ja ajoneuvon ja tieliikennelain hallintaa, työn perustana olevan tiedon hallintaa ja työturvallisuuden hallintaa. Opetussuunnitelman kaikille aloille yhteisestä ydinosaamisesta arvioidaan yhteistyötaitoja, oppimistaitoja, eettisiä ja esteettisiä taitoja ja vuorovaikutustaitoja. Kaikille aloille yhteisistä painotuksista arvioidaan kestävästä kehitystä, yrittäjyyttä, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ja työsuojelusta ja terveydestä huolehtiminen.

Opintokokonaisuuden arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Saadakseen arvosanakseen K5:n opiskelijan on saavutettava keskeiset kiitettävän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanakseen H3:n opiskelijan on saavutettava kaikki hyvän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanakseen T1:n opiskelijan on saavutettava kaikki tyydyttävän tason arviointikriteerit. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi H3:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää H4.

Päätöksen lopullisesta arvosanasta tekevät opettaja ja työelämän edustaja huomioiden opiskelijan itsearviointia. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi T1:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää T2. Päätöksen lopullisesta arvosanasta tekevät opettaja ja työelämän edustaja huomioiden opiskelijan itsearviointia.

Opiskelijan kanssa sovitaan tuki- ja ohjaustoimenpiteistä, mikäli hän ei saavuta tutkinnon perusteista johdettua tyydyttävä 1 (T1)-tasoa.

Jos näyttö ei ole hyväksytysti suoritettu, opiskelija sopii ohjaavan opettajansa kanssa uuden näyttöajankohdan. Ohjaava opettaja määrittelee lisäohjauksen tarpeen yhdessä opiskelijan ja mahdollisesti työelämän edustajan kanssa. Opiskelijalla on oikeus pyytää oikaisua saamastaan arvosanasta.

Opintokokonaisuuden ja ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin lisäksi opiskelijalle annetaan ohjaavaa ja kannustavaa arviointia opintojaksojen aikana ja jälkeen. Pääsääntöisesti opintojaksot arvioidaan asteikolla T1 – K5 sekä joissakin tapauksissa ja työssäoppimisen osalta suoritusmerkinnällä (S). Opintojaksoista annettavan ohjaavan ja kannustavan arvioinnin toteutustavat tarkennetaan vuosittain toteutussuunnitelmassa. Arvioinnissa käytetään pääsääntöisesti samoja arviointitaulukossa olevia arviointikriteerejä, joita käytetään ammattiosaamisen näyttöjen ja opintokokonaisuuden arvioinnissa.

OPINTOKONAISUUDEN ARVIOINTI, Kaupunki- ja seutuliikenteen kuljettajan tehtävät 15 ov

ARVIOINNIN KOHTEET	ARVIOINTIKRITEERIT		
	T 1	H 3	K 5
Työprosessin hallinta	Ajaa yhden toimintalinjan.	Toimii jatkoyhteyksien hoidossa ohjeiden mukaisesti.	Osaa neuvoa asiakasta liityntäpalveluissa.
Työtehtävän hallinta	Käyttää lipunmyyntijärjestelmää ja tekee tilityksen oikein. Asettaa oikeat linjatunnukset. Tervehtii asiakasta. Kuljettaa ajoneuvoa liikennesääntöjen mukaisesti.	Myy oikeat liput. Noudattaa linjan aloitus- ja lopetusaikoja. Ei ohita pysäkkejä etuajassa. Noudattaa taksoja ja sopimuksia.	Suorittaa rahastuksen määräysten mukaisesti. Toimii asiakaslähtöisesti. Tekee ajovuoron lopettamiseen liittyvät toimet virheettömästi.
Työn perustana olevan tiedon hallinta	Osaa lukea ja käyttää yhtä ajo-ohjelmaa.	Ajaa aikataulun mukaisesti ja huomioi asiakkaat.	Ajaa tehtäväreitit taloudellisesti ja ympäristöä tarpeettomasti kuormittamatta.
Työturvallisuuden hallinta	Osaa toimia järjestyksen ylläpitämiseksi linja-autossa.	Käsittelee rahtitavaroita oikeaoppisesti.	Toimii tehtävässään harkitsevasti ja vastuuntuntoisesti.
Ydinosaaminen	Huolehtiin ajoneuvon siisteydestä. Käyttäytyy asiakaspalvelutehtävän edellyttämällä tavalla.	Hoitaa asiakaspalvelutilanteet luontevasti.	On vastuullinen ja suvaitsevainen liikenteessä. Varmistaa asiakkaan turvallisuuden tämän tullessa autoon ja poistuessaan autosta.
Yhteiset painotukset	Pukeutuu ja käyttäytyy tehtävän edellyttämällä tavalla. Käyttää turvavyötä.	Tekee tehtävän omatoimisesti. Säättää istuimen sopivaksi niin, että ylettyy kunnolla polkimille.	Arvioi ja kehittää toimintaansa. Antaa toiminnallaan myönteisen kuvan toimialasta.

Arvioinnissa T2 ja H4 määräytyvät siten, että opiskelija saavuttaa alemman arvioinnin helposti, mutta ei kuitenkaan yllä täysin ylemmän arvioinnin kriteereihin.

Yleinen kuvaus arviointikriteerien tasoista:

- T1 Tarvitsee opastusta
H3 Toimii itsenäisesti, tarvitsee joskus opastusta
K5 Toimii itsenäisesti ja soveltaen

Kaupunki- ja seutuliikenteen kuljettajan opintojaksot

Turvallinen ja taloudellinen ajaminen

Opintojakson sisältö

Opintojaksossa käsitellään linja-auton kuljettajaa koskevia ohjeita ja säädöksiä sekä työ- ja lepoaikoja koskevia määräyksiä. Lisäksi perehdytään käytössä oleviin ajosarjoihin ja aikatauluihin sekä selvitetään asiallisuuden, vastuullisuuden ja suvaitsevaisuuden merkitystä erilaisten asiakkaiden ja muiden tienkäyttäjien suhteen. Myös ympäristön tarpeettoman kuormittamisen merkitystä selvitetään. Opiskelija suorittaa D-luokan kuljettajatutkinnon, johon kuuluu myös liukkaan kelin ja pimeällä ajamisen harjoitukset.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan teoriassa sekä käytännön liikennetilanteissa ja harjoitteluradoilla. Oppimateriaalit päätetään vuosittain toteuttamissuunnitelman yhteydessä.

Suoritukset

Opiskelija osoittaa kirjallisesti tai suullisesti sekä käytännön toiminnalla hallitsevansa opintojakson sisällöt. Opiskelija suorittaa kuljettajatutkinnon sekä siihen liittyvät harjoitteet hyväksytysti.

Kustannukset ja lipunmyyntijärjestelmät

Opintojakson sisältö

Opintojakso sisältää linja-autoliikenteeseen vaikuttavien tulojen ja kustannusten perusteet, lipunmyyntijärjestelmien tuntemus sekä tilitykseen ja kassavastuuseen liittyvät asiat.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan teoriassa sekä käytännön tilanteissa. Oppimateriaali päätetään vuosittain toteuttamissuunnitelman yhteydessä.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa teoreettiset ja käytännön oppimistehtävät hyväksytysti.

Asiakaspalvelu

Opintojakson sisältö

Opintojaksossa käsitellään kuinka toimia erilaisten asiakasryhmien palvelu- ja vuorovaikutustilanteissa. Jaksoon sisältyy palvelutehtävien tiedottamiseen, neuvomiseen ja opastamiseen liittyvät asiat. Lisäksi opintoihin kuuluu toiminta-alueen tärkeimpien runkolinjojen selvittäminen, rahtiin, asiakirjoihin ja laitteisiin perehdyttäminen sekä linja-auton onnettomuustilanteissa käytettävien palo- ja pelastusvälineistön tuntemus.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan teoriassa sekä käytännön tilanteissa. Oppimateriaali päätetään vuosittain toteuttamissuunnitelman yhteydessä.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa teoreettiset ja käytännön oppimistehtävät hyväksytysti.

D-kuljettajatutkinto

Opintojakson sisältö

Opiskelija suorittaa D- kuljettajatutkinnon teoriaosion sekä ajoharjoittelun tutkinnon vastaanottajalle.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan luokkaopetuksena sekä käytännön harjoitusten avulla ajoneuvolla. Käytäntöä opiskellaan liikenteessä sekä harjoitusradalla. Käytettävät oppimateriaalit päätetään vuosittain toteuttamissuunnitelman yhteydessä.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa kuljettajatutkinnon sekä siihen liittyvät muut harjoitteet hyväksytysti.

Palvelu- ja tilausliikenteen kuljettajan tehtävät 10 ov

Tavoite

Opiskelija kykenee suorittamaan ajoonlähtötarkastuksen sekä valmistelevaan ajoneuvon säädösten ja ohjeiden edellyttämään kuntoon lähtövalmiiksi kuljetustehtävää varten. Opiskelijan on osattava kuljettaa D1-luokan ajoneuvoa turvallisesti ja taloudellisesti sekä huomioida matkustajien erityispiirteet. Opiskelijan on suoritettava joko D1- tai D-luokan kuljettajan tutkinto. Opiskelijan on osattava käyttää palveluliikenteen ajoneuvossa käytettäviä reaaliaikaisia ja muita tiedonvälityslaitteita sekä osattava kutsuohjatussa liikenteessä hakea asiakas tilauksen mukaisesti osoitteesta ja viedä hänet oikeaan osoitteeseen aikataulun mukaisesti. Opiskelijan on osattava palvella tilaus- ja matkailuliikenteen asiakkaita liikennetyypin laatuvaatimusten mukaisesti. Opiskelijan on osattava käyttää teknisiä varusteita sekä osattava toimia tilausajoliikenteen luonteen mukaisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

Opintojaksot

Palveluliikenteen kuljettajan tehtävät
Tilausajoliikenteen kuljettajan tehtävät

Toteutus

Opinnot suoritetaan luokkaopetuksena ja käytännön toiminnalla. Opiskelijan on suoritettava joko D1- tai D-luokan kuljettajan tutkinto.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa kirjalliset ja käytännön työtehtävät ja viranomaistutkinnot sekä ammattiosaamisen näytön hyväksyttävästi. Hänen tulee suorittaa opintokokonaisuuteen liittyvä työssäoppiminen.

Opintokokonaisuuden oppimateriaalit

Oppimateriaali vahvistetaan vuosittain toteuttamissuunnitelman laadinnan yhteydessä. Oppimateriaaleina käytetään oppikirjoja, alan lehtiä, opintomonisteita, av-koulutus- ja verkkomateriaaleja sekä e-oppimisympäristöjä.

Arviointisuunnitelma

Opintokokonaisuuden arvosana muodostuu opintokokonaisuudesta vastanneiden opettajien yhteisistä oppimis- ja työtehtävien sekä kirjallisten kokeiden arvioinneista, opiskelijan itsearvioinnista ja näyttöjen arvosanoista. Opintokokonaisuus arvioidaan kokonäyttönä. Näytön arviointi perustuu kansallisten näyttöaineistojen kriteereihin.

Ohjaava ja kannustava arviointi muodostuu opintojaksojen oppimistehtävien arvioinnista.

Näytössä opiskelija osoittaa ammatillisen tietonsa, taitonsa ja osaamisensa. Hän käsittelee työvälineitä, laitteita sekä materiaaleja tarkoituksenmukaisesti ja työturvallisesti. Näytössä osoitetaan myös kestävän kehityksen mukainen toiminta materiaalien käsittelyssä, kierrätyksessä, jätehuollossa ja ongelmajätteiden käsittelyssä.

Työtehtävänä näytössä on ajoneuvon kuljettamiseen liittyvään eri osa-alueiden osaamista osoittavat perustyöt kansallisten näyttöaineistojen mukaisesti. Näyttöön voi sisältyä myös kirjallisia osioita ja tehtäviä.

Näyttö toteutetaan työssäoppimispaikalla. Suoritukset arvioivat arviointikeskustelussa opettaja (-t), työpaikkaohjaaja ja opiskelija itsearviointina.

Arviointikohteet

Palvelu- ja tilausliikenteen kuljettajan opintokokonaisuudessa arvioidaan kuljettamiseen liittyvien eri prosessien hallintaa (suunnittelu-, toteuttamis-, arviointi- ja kehittämisvalmiudet), työtehtävän hallintaa, työmenetelmien, -välineiden, laitteiden, kuorman ja ajoneuvon ja tieliikennelain hallintaa, työn perustana olevan tiedon hallintaa ja työturvallisuuden hallintaa. Opetussuunnitelman kaikille aloille yhteisestä ydiosaamisesta arvioidaan yhteistyötaitoja, oppimistaitoja, eettisiä ja esteettisiä taitoja ja vuorovaikutustaitoja. Kaikille aloille yhteisistä painotuksista arvioidaan kestävästä kehitystä,

yrittäjyyttä, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ja työsuojelusta ja terveydestä huolehtiminen.

Opintokokonaisuuden arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Saadakseen arvosanakseen K5:n opiskelijan on saavutettava keskeiset kiitettävän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanakseen H3:n opiskelijan on saavutettava kaikki hyvän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanakseen T1:n opiskelijan on saavutettava kaikki tyydyttävän tason arviointikriteerit. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi H3:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää H4.

Päätöksen lopullisesta arvosanasta tekevät opettaja ja työelämän edustaja huomioiden opiskelijan itsearviointiin. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi T1:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää T2. Päätöksen lopullisesta arvosanasta tekevät opettaja ja työelämän edustaja huomioiden opiskelijan itsearviointiin.

Opiskelijan kanssa sovitaan tuki- ja ohjaustoimenpiteistä, mikäli hän ei saavuta tutkinnon perusteista johdettua tyydyttävä 1 (T1)-tasoa.

Jos näyttö ei ole hyväksytysti suoritettu, opiskelija sopii ohjaavan opettajansa kanssa uuden näyttöajankohdan. Ohjaava opettaja määrittelee lisäohjauksen tarpeen yhdessä opiskelijan ja mahdollisesti työelämän edustajan kanssa. Opiskelijalla on oikeus pyytää oikaisua saamastaan arvosanasta.

Opintokokonaisuuden ja ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin lisäksi opiskelijalle annetaan ohjaavaa ja kannustavaa arviointia opintojaksojen aikana ja jälkeen. Pääsääntöisesti opintojaksot arvioidaan asteikolla T1 – K5 sekä joissakin tapauksissa ja työssäoppimisen osalta suoritusmerkinnällä (S). Opintojaksoista annettavan ohjaavan ja kannustavan arvioinnin toteutustavat tarkennetaan vuosittain toteutussuunnitelmassa. Arvioinnissa käytetään pääsääntöisesti samoja arviointitaulukossa olevia arviointikriteerejä, joita käytetään ammattiosaamisen näyttöjen ja opintokokonaisuuden arvioinnissa.

OPINTOKONAISUUDEN ARVIOINTI, Palvelu- ja tilausliikenteen kuljettajan tehtävät 10 ov

ARVIOINNIN KOHTEET	ARVIOINTIKRITEERIT		
	T 1	H 3	K 5
Työprosessin hallinta	Suorittaa kuljetuksen annettujen ohjeiden mukaan.	Suorittaa kuljetuksen tilattuun kohteeseen.	Vastaanottaa kuljetustilauksen tai ajomääräyksen ja toimii sen edellyttämällä tavalla.
Työtehtävän hallinta	Käyttää ajotehtävän vaatimia laitteita. Tervehtii asiakasta. Kuljettaa ajoneuvoa liikennesääntöjen mukaisesti.	Käyttää ajoneuvon ajotehtävän mukaisia erityislaitteita. Kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti ja taloudellisesti.	Huomioi asiakkaan erityistarpeet ja turvallisuuden. Muuttaa ajotapaansa sään ja olosuhteiden mukaan. Osaa suunnistaa omatoimisesti haluttuun kohteeseen.
Työn perustana olevan tiedon hallinta	Paikantaa kartalta lähtöpaikan ja kohteen.	Paikantaa autonsa sijainnin kartalta matkan eri vaiheissa. Tietää, mitkä asiat omassa ajotavassa vaikuttavat taloudellisuuteen.	Palvelee tilaus- ja matkailuliikenteen asiakkaita liikennetyypin laatuvaatimusten mukaisesti. Osaa hakea tietoa osoitteista ja yrityksistä ja valita parhaat reitit kohteisiin.
Työturvallisuuden hallinta	Pukeutuu palvelutehtävän edellyttämällä tavalla.	Käyttää oikeita työasentoja.	Toimii rauhallisesti ja harkiten tehtävää suorittaessa.
Ydinosaaminen	Huolehtiin ajoneuvon siisteydestä. Käytättyy asiakaspalvelutehtävän edellyttämällä tavalla.	Toimii luontevasti asiakaspalvelutilanteissa.	Ottaa huomioon asiakkaan vaatimukset palvelutilanteissa ja toimii sen mukaisesti. Varmistaa asiakkaan turvallisuuden tämän tullessa autoon ja poistuessaan autosta.
Yhteiset painotukset	Käytättyy tehtävän edellyttämällä tavalla. Käyttää turvavyötä.	Tekee tehtävän omatoimisesti. Säättää istuimen sopivaksi niin, että ylettyy kunnolla polkimille.	Arvioi ja kehittää omaa toimintaansa. Antaa toiminnallaan myönteisen kuvan toimialasta.

Arvioinnissa T2 ja H4 määräytyvät siten, että opiskelija saavuttaa alemman arvioinnin helposti, mutta ei kuitenkaan yllä täysin ylemmän arvioinnin kriteereihin.

Yleinen kuvaus arviointikriteerien tasoista:

T1	Tarvitsee opastusta
H3	Toimii itsenäisesti, tarvitsee joskus opastusta
K5	Toimii itsenäisesti ja soveltaen

Palveluliikenteen kuljettajan tehtävät

Opintojakson sisältö

Erityisryhmien henkilökohtaiseen palveluun liittyvät asiat, asiakkaiden teknisten apuvälineiden tuntemus sekä reaaliaikaisten tiedonvälityslaitteiden hallinta.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan teoriassa sekä käytännön harjoitteissa. Oppimateriaali päätetään vuosittain toteuttamissuunnitelman yhteydessä.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa teoreettiset ja käytännön oppimistehtävät hyväksytysti.

Tilausajoliikenteen kuljettajan tehtävät

Opintojakson sisältö

Tilausmatkaan sekä ajoneuvoon liittyvät valmistelut ja suunnittelu. Paikannusvälineiden, opasteiden ja karttojen hallintaan liittyvät asiat. Jaksossa perehdytään kuinka toimia tilausajoliikenteen luonteen mukaisissa ongelmanratkaisutilanteissa.

Opiskelumenetelmät

Opinnot suoritetaan teoriassa sekä käytännön harjoitteissa. Oppimateriaali päätetään vuosittain toteuttamissuunnitelman yhteydessä.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa teoreettiset ja käytännön oppimistehtävät hyväksytysti.

Yhdistelmäajoneuvon kuljettaminen

10 ov

Tavoite

Opiskelijan on osattava tarkastaa yhdistelmäajoneuvon liikennekelpoisuus sekä varmistaa kytkennän laillisuus ja tekninen sopivuus. Opiskelijan on osattava kuljettaa yhdistelmäajoneuvoa ohjeiden ja säädösten mukaan turvallisesti ja taloudellisesti liikennesääntöjä noudattaen sekä työ- ja lepoaikoja koskevien sääntöjen mukaisesti. Hänen on osattava kuljettaa yhdistelmäajoneuvoa erilaisissa ajo-olosuhteissa ja liikenneympäristöissä kuljetustehtävän mukaisesti ja ympäristöä tarpeettomasti kuormittamatta. Hänen on osoitettava toiminnallaan vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta muita tienkäyttäjiä kohtaan. Hänen tulee suorittaa hyväksytysti CE-luokan kuljettajatutkinto. Opiskelijan on osattava määritellä yhdistelmäajoneuvon kuljetuskyky ja osattava sijoittaa kuorma säädösten edellyttämällä tavalla. Opiskelijan on osattava varmistaa kuorma määräyksien, sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti. Opiskelijan on osattava käyttää oikein ajoneuvoyhdistelmän teknisiä apulaitteita ja kuorman käsittelylaitteita.

Hänen on osattava huomioida yhdistelmän painojakaumat ja kuorman varmistaminen välipurku- ja välilastauspaikoilla sekä niiden aiheuttamat muutokset ajoneuvon ajettavuudessa. Hänen on osattava pysäköidä perävaunu turvallisesti säästösten edellyttämällä tavalla.

Opintojaksot

Opintokokonaisuus ei sisällä erillisiä jaksoja.

Toteutus

Opinnot suoritetaan luokkaopetuksena, käytännön toiminnalla, CE-kuljettajatutkintoon johtavalla koulutuksella sekä työssäoppimisella.

Suoritukset

Opiskelija suorittaa kirjalliset ja käytännön työtehtävät ja viranomaistutkinnot sekä ammattiosaamisen näytön hyväksyttävästi. Hänen tulee suorittaa opintokokonaisuuteen liittyvä työssäoppiminen.

Opintokokonaisuuden oppimateriaalit

Oppimateriaali vahvistetaan vuosittain toteuttamissuunnitelman laadinnan yhteydessä. Oppimateriaaleina käytetään oppikirjoja, alan lehtiä, opintomonisteita, av-koulutus- ja verkkomateriaaleja sekä e-oppimisympäristöjä.

Arviointisuunnitelma

Opintokokonaisuuden arvosana muodostuu opintokokonaisuudesta vastanneiden opettajien yhteisistä oppimis- ja työtehtävien sekä kirjallisten kokeiden arvioinneista, opiskelijan itsearviointista ja näyttöjen arvosanoista. Opintokokonaisuus arvioidaan kokonäyttönä. Näytön arviointi perustuu kansallisten näyttöaineistojen kriteereihin.

Ohjaava ja kannustava arviointi muodostuu opintojaksojen oppimistehtävien arvioinnista.

Näytössä opiskelija osoittaa ammatillisen tietonsa, taitonsa ja osaamisensa. Hän käsittelee työvälaineitä, laitteita sekä materiaaleja tarkoituksenmukaisesti ja työturvallisesti. Näytössä osoitetaan myös kestävä kehityksen mukainen toiminta materiaalien käsittelyssä, kierrätyksessä, jätehuollossa ja ongelmajätteiden käsittelyssä.

Työtehtävänä näytössä on ajoneuvon kuljettamiseen liittyvään eri osa-alueiden osaamista osoittavat perustyöt kansallisten näyttöaineistojen mukaisesti. Näyttöön voi sisältyä myös kirjallisia osioita ja tehtäviä.

Näyttö toteutetaan työssäoppimispaikalla. Suoritukset arvioivat arviointikeskustelussa opettaja (-t), työpaikkaohjaaja ja opiskelija itsearviointina.

Arviointikohteet

Yhdistelmäajoneuvonkuljettajan opintokokonaisuudessa arvioidaan kuljettamiseen liittyvien eri prosessien hallintaa (suunnittelu-, toteuttamis-, arviointi- ja kehittämisvalmiudet), työtehtävän hallintaa, työmenetelmien, -välineiden, laitteiden, kuorman ja ajoneuvon ja tieliikennelain hallintaa, työn perustana olevan tiedon hallintaa ja työturvallisuuden hallintaa. Opetussuunnitelman kaikille aloille yhteisestä ydinosaamisesta arvioidaan yhteistyötaitoja, oppimistaitoja, eettisiä ja esteettisiä taitoja ja vuorovaikutustaitoja. Kaikille aloille yhteisistä painotuksista arvioidaan kestävästä kehitystä, yrittäjyyttä, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ja työsuojelusta ja terveydestä huolehtiminen.

Opintokokonaisuuden arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Saadakseen arvosanakseen K5:n opiskelijan on saavutettava keskeiset kiitettävän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanakseen H3:n opiskelijan on saavutettava kaikki hyvän tason arviointikriteerit. Saadakseen arvosanakseen T1:n opiskelijan on saavutettava kaikki tyydyttävän tason arviointikriteerit. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi H3:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää H4.

Päätöksen lopullisesta arvosanasta tekevät opettaja ja työelämän edustaja huomioiden opiskelijan itsearviointia. Jos opiskelijan osaaminen ylittää selvästi T1:n osaamistason, sopivat arviointiin osallistujat yhteisen keskustelun pohjalta sen, millä perusteilla arvosanaksi voidaan määrittää T2. Päätöksen lopullisesta arvosanasta tekevät opettaja ja työelämän edustaja huomioiden opiskelijan itsearviointia.

Opiskelijan kanssa sovitaan tuki- ja ohjaustoimenpiteistä, mikäli hän ei saavuta tutkinnon perusteista johdettua tyydyttävä 1 (T1)-tasoa.

Jos näyttö ei ole hyväksytysti suoritettu, opiskelija sopii ohjaavan opettajansa kanssa uuden näyttöajankohdan. Ohjaava opettaja määrittelee lisäohjauksen tarpeen yhdessä opiskelijan ja mahdollisesti työelämän edustajan kanssa. Opiskelijalla on oikeus pyytää oikaisua saamastaan arvosanasta.

Opintokokonaisuuden ja ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin lisäksi opiskelijalle annetaan ohjaavaa ja kannustavaa arviointia opintojaksojen aikana ja jälkeen. Pääsääntöisesti opintojaksot arvioidaan asteikolla T1 – K5 sekä joissakin tapauksissa ja työssäoppimisen osalta suoritusmerkinnällä (S). Opintojaksoista annettavan ohjaavan ja kannustavan arvioinnin toteutustavat tarkennetaan vuosittain toteutussuunnitelmassa. Arvioinnissa käytetään pääsääntöisesti samoja arviointitaulukossa olevia arviointikriteerejä, joita käytetään ammattiosaamisen näyttöjen ja opintokokonaisuuden arvioinnissa.

OPINTOKONAISUUDEN ARVIOINTI, Yhdistelmäajoneuvon kuljettaminen 10 ov

ARVIOINNIN KOHTEET	ARVIOINTIKRITEERIT		
	T 1	H 3	K 5
Työprosessin hallinta	Tunnistaa työtehtävän vaiheet ja toimii ohjeiden mukaisesti.	Suunnittelee optimaalisen reitin mahdollisen purkujärjestyksen mukaan.	Noudattaa työssään ajo- ja lepoaikamääräyksiä ja osaa yhdistää ne reitin suunnitteluun.
Työtehtävän hallinta	Kytkee yhdistelmän määräysten mukaisesti. Osaa kuormata ajoneuvoyhdistelmän ja varmistaa kuorman sillä suoritealalla, millä työskentelee. Kuljettaa ajoneuvoyhdistelmää liikennesääntöjen mukaisesti. Huolehtii ajoneuvon siisteydestä ja tankkauksesta työtehtävän jälkeen. Osaa käyttää ajoaikaa tallentavaa laitetta.	Suorittaa ajoneuvon ulkopuolisen tarkastuksen ja varmistaa siten ajoneuvon liikennekelpoisuuden ja turvallisuuden. Kuljettaa ajoneuvoyhdistelmää turvallisesti ja taloudellisesti. Asettaa perävaunun jättämisen yhteydessä sähkö-, ilma- ja muut mahdolliset johdot niin, etteivät ne pääse maassa likaantumaan ja vahingoittumaan. Ajaa määränpään ajoneuvoyhdistelmälle oikeita ja määrättyjä reittejä käyttäen.	Tarkastaa ajoneuvon paperit ja varmistaa siten sen liikennekelpoisuuden. Kuormaa yhdistelmän ottaen huomioon kuorman painopisteen ja painonjakauman. Kuljettaa ajoneuvoyhdistelmää kuorman ja olosuhteet huomioon ottaen taloudellisesti ja vastuullisesti. Muuttaa ajotapaansa kelin ja olosuhteiden mukaan.
Työn perustana olevan tiedon hallinta	Osaa varmistaa yhdistelmän kytkennän sopivuuden. Tietää, miten perävaunu jätetään turvallisesti.	Määrittää ajoneuvon kantavuuden ajoneuvon asiapapereiden avulla. Tietää, mitkä asiat hänen ajotavassaan vaikuttavat taloudellisuuteen.	Tietää, mitä laissa määrätään käytössä olevan perävaunun mitoista ja painosta. Tietää ja hallitsee ajoneuvoyhdistelmien kytkentäsäännöt. Kuormaa ajoneuvoyhdistelmän maksimaalisesti.
Työturvallisuuden hallinta	Käyttää työn edellyttämiä turvavarusteita sekä toimii työturvallisuusmääräysten mukaisesti.	Toimii ennakoiden rauhallisesti ja harkiten lastaus- ja purkupaikoilla.	Käyttää työssä tarvittavia kuormankäsittelyyn kehitettyjä apuvälineitä.
Ydiosaaminen	Huolehtii ajoneuvoyhdistelmän siisteydestä.	Pukeutuu siistiin kuljettajan työasuun.	Edistää myönteistä yrityskuvaa. Ottaa työskentelyssään huomioon asiakkaan ja työnantajan vaatimukset.

Yhteiset painotukset	Käyttää turvavyötä.	Säättää istuimen sopivaksi niin, että ylettyy kunnolla polkimille. Kiinnittää kuljetustehtävän aikana huomiota ajoneuvoyhdistelmän kuntoon.	Huolehtii kaluston kunnosta ja jätteiden käsittelystä asianmukaisesti.
-------------------------	---------------------	---	--

Arvioinnissa T2 ja H4 määräytyvät siten, että opiskelija saavuttaa alemman arvioinnin helposti, mutta ei kuitenkaan yllä täysin ylemmän arvioinnin kriteereihin.

Yleinen kuvaus arviointikriteerien tasoista:

- T1 Tarvitsee opastusta
- H3 Toimii itsenäisesti, tarvitsee joskus opastusta
- K5 Toimii itsenäisesti ja soveltaen